

TÁRSADALOM
IRODALOM, GAZDASÁG
ÉS
SPORT

MEGJELEN
minden hó 10-én és 25-én.

Harmadik évfolyam.

SZEMLE

VEGYES TARTALMU ILLUSZTRÁLT LAP

SZERKESZTI
GRÓF KREITH BÉLA

5. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre ..... 10 frt —
Félévre..... 5 „ —

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST
Lipót-utca 18.

Budapest, 1885. december 10.

XII. ALFONZÓ.

A «Szemle» t. cz. olvasóihoz.

Lapunk irányát és törekvéseinket t. olvasóink már eléggé ismerhetik. Két éves pályánk alatt meggyőződhetek, hogy lapunk a műveltség, izlés, hazafias magyar érzés és az erkölcs vallásos eszmék buzgó terjesztője s e mellett nincs száma, mely ismeretterjesztő cikkeivel ne igyekezzenek az ismereteket és közművelődést terjeszteni.

Nem szerénytelenség tehát remélnünk, hogy tisztelt olvasóink tetszését megnyertük, jóindulatát kiérdemeltük.

Felkérjük ennél fogva olvasóinkat: A «Szemle» további pártfogására és ismerőseik körében való terjesztésére.

Azon leszünk, hogy jó iudulatjukat hova tovább mind jobban kiérdemelhesstük.

A «Szemle» előfizetési ára marad mint volt:

Egész évre . . .	10 fnt — kr
Félévre . . .	5 « — «
Negyedévre . . .	2 fnt — kr.

Az előfizetéseket legcélszerűbb postai utalvánnyal beküldeni.

A «Szemle» szerkesztősége.

A haldokló spanyol királyság.

XII. Alfonzó király halála új megpróbáltatások és új szenvedések korszakát idézi fel Spanyolországra. Mintha a végzetnek engesztelhetlen haragja üldözné a spanyol népet, egymásután érik oly csapások, melyek a romlásnak mindig mélyebb örvényeibe taszítják. Az utóbbi években a természet minden gonosz erői, az elemek minden veszedelmes hatalma összeesküdve támadták meg az ország egészséges fejlődését. Föld-rengések pusztítottak el egész vidékeket, a kolera-jár-vány szörnyen megtizedelte az úgy sem sürti népesség t s most élte virágjában meghal a király, kinek személyes képességei és megszerzett népszerűsége az egyedüli garanciát képezték, hogy az ország békéje és a politikai rend állandóbb jelleget nyerhetne.

Mily veszélyek fenyegeti a király halála a köznyugalmat, nagyon elárulják azok az intézkedések, melyeket a kormány rögtön a kimulás után tétetett. Madridban és a nagy városokban a katona ság mozgósítva van, az északi tartományokba máris hadsereg indult. Egyik madridi sürgöny már kormányváltást is jelent; a jelenleg uralkodó konzervatív-klerikális párt a hatalmat a liberális-demokrata párt vezéreinek fogná átadni. Mindezek az intézkedések ama veszélyek ellen vannak irányozva, melyek a spanyol alkotmányos monarchiát ép úgy az abszolutista érzelmi karlisták, mint a republikánusok részéről közvetlenül fenyegetik. Az utolsó két év mozgalmi szembeszökően tüntették ki, hogy mindkét párt agitációja nagyon előhaladt és Alfonzó királynak tizenegy évi uralma az alkotmányos intézmények biztonságának alapjait sem teremtette meg. Halála a készen álló, harcra szer-

vezkedett forradalmi táboroknak jeladás lesz arra, hogy a polgárháboru fenevadait rázudítsák az országra.

Fo-ják-e a tett intézkedések legalább fenntartani a monarchiának ügyét a kitörő válságok között, ezt is nehéz elképzelni. Alfonzó után nem maradt fiútód, a trónöröklés most öt éves elsőszülött leányát illeti, kinek nagykorúságáig az özvegy királynőnek kellene a regensséget vezetnie. De a spanyolok Izabella királynő és anyja uralmának idejéből nagyon keserű emléket óvtak meg a női kormányzatról. Krisztina osztrák főhercegnő az örökösen versengő spanyol államférfiak és tábornokok között alig is bírhat helyes választást tenni, a spanyol népben pedig már idegen volta is mély bizalmatlanságot kelt iránta. A loyális hűség tradíciója az uralkodó pártokban már régen kiveszett. De legnagyobb baj magának a hadseregnek állapota, melyre most a rend fentartásának kell ráhárulnia. Mit ér a hadseregnek mozgósítása, ha épen a hadseregben van a legkevesebb megbízhatóság? Alfonzó, ki nagy előszeretettel foglalkozott katonai ügyekkel és a tábornokok barátságát kereste, tudott magának a hadseregnek annyi befolyást biztosítani, hogy a ki-kitörő rakoncátlan szellemet lenyügözthette. Most a tábornokok versengő becsvágya újra felszabadul és a bekövetkező zavarokban korlátlan kielégítést fog keresni. A politikai pártok lázadását aligha meg nem előzi valami katonai pronuncimento, mely tábornoki diktátorok kezébe fogja letenni a kormány vezetését.

O k u l j u n k.

I.

Nincs ember, ki a mai társadalmi helyzetével meg volna elégedve. Ezen panasz tör ki mindenfelé az ajkáról. Felülről rossz gazdálkodás, alulról anarchia veszélyezteti a létet. A fegyveres erők óriási mérvben szaporítottak, annyira, hogy egyfelől felémésztik a munkaerőt, másfelől elviselhetetlen mérvben szaporítják az adót.

Hol fog ez végződni? Mi fog ebből végtére is lenni? Egy borzasztó társadalmi *krach!*

És ez tán sokkal hamarabb fog bekövetkezni, mint hihetnők.

Mi ugyan, miután az isteni kinyilatkoztatásban nyomát nem találjuk, nem adhatunk teljes hitelt ama jövődelésnek, mely azt mondja: «Midőn Husvét Márk napjára, Pünkösöd sz. Antalra, Urnapja pedig ker. sz. János napra esik, akkor az egész világ jajt fog kiáltani!»

De nem is mernénk kezeskedni, hogy nem így lesz. És pedig azért, mert ismer-

jük a világot és úgy tudjuk, hogy minden elemek készen állnak ily szomorú katasztrófára.

1886-ban pedig a kérdéses ünnepek csakugyan a jövődől napokra esnek; de hogy a jövődölés másik siralmas oldala is be fog-e teljesedni? a jövődől titka.

Az eszélyesség azonban és életbölcesség azt tanácsolja, hogy a bajt meg kell előzni, nem pedig nyugodtan bevárni. Nincs helye a biztosításnak akkor, midőn már bekövetkezett a kár.

E végett nézzünk a történelem tükörébe és bizonyára felismerjük azon okokat, melyek a jelen társadalmi bajokat előidézték.

Kell-e mondanunk, hogy itt első helyen áll a vallásosság elleni harc, melyet Voltaire után az új civilizáció hősei álhatalosan, sőt fokozott tevékenységgel folytatnak.

Ha a vallásosság az embereket rosszabbakká tenné, akkor ezen eljárást megérthetnénk. Ámde az életbölcesség legtekintélyesebb faktorai régen kimondták azt, mint megdönthetetlen igazságot: hogy *«a legrosszabb vallás is jobb, mint a semmiféle vallás».*

A vallásosságon épülnek a jó erkölcsök, erkölcsösség nélkül pedig a társadalom fenn nem állhat.

Isten és vallás nélkül az ember, rendszerint állati féktelen szenvedélyeinek szerencsétlen gépe és igen sokszor kártékonyabb a dühöngő vadaknál, melyek fékezhetők; míg ez fufangos eszének fegyverével, sokszor a legjótékonyabb rendőri törvényeket is kijátszsa.

Mióta korunk álcivilizációja a hitet, a vallásos érzelmeket üldözi s kiirtani törekszik, a társadalmi bajok s kihágások mindenféle nemei áradnak szét.

A törvényes felsőbbiség iránti engedetlenség, hűtlen pénztári kezelés, hamis bukások, csalások, lopások, sőt erőszakos rablások, napirenden vannak.

Mit mondjunk a párbaj-divatról és az öngyilkosságok óriási mérvben szaporodó különféle nemeiről? Szóljunk-e dynamittal üzött nagyszerű merényletekről? Elhallgassuk-e a kommunizmust, szocializmust, nihilizmust, anarchizmust és a szabadkőművesség messze elharapódzott veszélyeit?

Az orosz czár, Vilmos császár, az amerikai köztársaság előbbi elnöke, Umberto olasz király, Milán s más fejedelmek, nem voltak-e czéltáblái a mai vallástalan kor elvetemült embereinek?

Ennyi rémtettek sem elégségesek arra, hogy kiábránduljunk és okuljunk?

Csak aztán minden késő ne legyen!

Dunaparti.*

* A katolikus klerus egyik kitérője.

SZÉPIRODALOM.

Dalok.

I.

*Te meg nem hallod soha tőlem,
Hogy szívem érted megszakad,
De könnyhullajtva eldaloltam
Árnyas, homályos fák alatt.*

*S most minő a szellő azt susogja,
Mind azt dalolja a madár, —
Titkát szegény fájo szívemnek
Az egész erdő tudja már.*

II.

*Szép, csöndes nyári éj van,
Hold és csillag ragyog,
Szép, csöndes nyári éjben
Kitérva ablakod.*

*A hold, a vén kíváncsi,
Leküldi sugarát,
És csillámló ezüsttel
Bereggi kis szobád.*

*És látja édes arcod,
Fehér kis kezedet,
Rád száll és légi csókkal
Boritja kis kezéd.*

*Szép csöndes nyári éj van,
Hold és csillag ragyog,
Szép csöndes nyári éjben
Kitérva ablakod.*

*És ifjad ablakodnál
Busongva föl s lejár
S ezerszer elsőhajtja:
Oh boldog holdsugar!*

III.

*Vágyak, álmak, reménységek
Mind tehozzád szállanak,
Szerelmem úgy hajtja őket,
Mint szellő a habokat.*

*S a mikorra hozzád jutnak,
A hab sorsa jut nekik,
Mely élén a sziklafoknak
Bus morajjal megtörök.*

Inczédi László.

Az utolsó alamizsna.

Arnoldine heves lépésekkel mérte végig szobája szélét és hosszát. Néha meg-megállt, picinyke lábáival dühösen dobbantott. Szerencse, a szönyeg puha, ruganyos, különben a kis piskota láb megérezte volna. A skofiumos szattyánbőr papucs, a dobbantás alatt veszteséget szenvedett. Széts akadt a kis kék pántlika, mely a duzzadó harisnyát kigyózta át.

Arnoldine sebes lépései sebes haragot árultak el... Koronkint a lámpát lejjebb huzta, terhére esett a fény... A félhomályban is került oka, hogy haragudjék

a tükörrre, mely az igazat mondja s mely befejezvéen hízeltégeit, az ellenségek sorába iktattatott. Értéke sem több, sem kevesebb, mint a kitagadott imádóé, kinek kárpót-lásul engedélyeztetik az igazmondás, de nem hallgatják meg...

Az asztalon kibontott levél, a boriték ingerülten összetépve, egy csomóba vágva a földre. A levél gyűrött s egy helyen behasított...

Nem ilyen leveleket irtak valaha neki. Lángolt a betű az érzelmetől, lámpafényre, napfényre nem szorult. A szerelmes levelek saját magoknak hőmérői. A fokot a gyorsabb, vagy lassabb irás árulja el. A hol az érzés ifju, hajnali, ott a betűk lázasan olvadnak össze és reszketve végződnek. Komoly, meggondolt, a vér szükségletén alapuló ismeretségek gondolatainak, eszméinek hirnökei, a betűk nyárspolgáriasan gömbülyűk s lassan kullogva születnek, szinte czirkalom-mal vannak mérve...

Oh, a levelek lélektanát ismerte Arnoldine. Iróasztala fiókjai telve vannak. Valóságos kis irattár. Ha valaki hárminezves háborút folytat férjével, a ki csak tiszteletbeli férj és csillaga nem az állandóság, annak vannak emlékei is.

Minden csomag átkötve, más-más színű szalaggal. Egy-két dátum a boritékon, bizonyosan a kezdet és vég...

Egy nagy szerelmi hősköltemény a nagy levélesomag, új strofa minden külön pántlikás göngyöleg. Igen, új strofa, a győzelem éneke, a foglyok himnusza, kik lábainál heverték. Az elején kegyelmi kérévény, végül a lázadás próklamációja vagy az eltaszított kegyencz unott esengése...

És az a levél ott, a mit az elébb Arnoldine összegyűrt, boritékát eltépve földre dobá, az egy néma figyelmeztetés az udvarias sorok daczára, hogy az uralomnak vége...

Egy-két előbbi csomag, ha elolvassá, a cselszövények, diplomacia, az önhatalmak deleje folytán született...

Egy csomag már — talán ezért van rajja gyászszalag — nem mutatja az ő teljes értékét, már áldozatba került, az első és utolsó előtti szerelem ismeri legjobban az áldozatokat...

Az összegyűrt tépett boritéku levél, ez már több, ezt úgy hívják, hogy *utolsó alamizsna*...

Nem új hódítás.

Egy régi imádó, nem tudni, valahol a levéltár közepén van az első szerelmes levél gyűjtemény... Ezekben tette valaha Géza szerelmes eszméinek próbáját, első próbáját... Ha összehasonlitaná a lelkes fiatal embert és a mostani hideg diplomatát, láthatná, hogy mennyi láng vész el a nők iskolájában...

S oda, honnan hajdanán kincseket, gyémántokat orozott el, valaki visszakerül, valami mint *utolsó alamizsna*...

Arnoldinet elhagyták imádói. Értéke nem volt több, mint azé a szoboré, melyet fejétől megcsontítanak.

A szobort csodálják, de nem emlékeznek a fejre... Nem szerelem ez többé, csak kíváncsiság...

Géza, az egykori tüzes imádó elfogadja újra helyét. Kiséri őt bálókba, megjelenik vele nyilvános helyeken. Elsiratja vele a mulat, fél beszélni a jövőről.

Marius Karthagó romjain.

«Igen asszonyom — írja — a kegyedé vagyok. Közelében óhajtók lenni, élvezni szellemét. Nem mint régen szívét is. Közös emlékeink melege már nem tűz többé, nem epeszt, de enyhít. Két titoktartó szövetsége... Én tartozom azzal, hogy hiúságát kielégíthesse. Veszteség vagyok, de nem nyereség. Fiatalságom meg van és mégis oda van. Adja vissza ábrándjaimat, én visszaadom azt a mit nyertem a hideg életbölcsest. Kerestem a keletet s megtaláltam a nyugatot»...

Érzelem ez? Oh nem, csak *utolsó alamizsna*... ugyan kit is szerethet ez a Géza? Ezzel a kérdéssel foglalkozott Arnoldine... Nem veszi igénybe az *utolsó alamizsnát*, hanem e helyett a bosszu, a guny padjára való helyezést választja. Mi volna az, ha most nem csak Géza, de sok más szerelmi ügyeibe beleavatkoznék s ha elvesztené is a lángot, de nyerne bizalmat. A bizalmaskodás többet ér az amott szerelemnél. Tanácsok, utasítások az ő szerelmi bölcsest. Még mindig biztosít számára egy kis érzelmet...

De a hogy Géza osztotta az utolsó alamizsnát, az felkorbácsolja vérét és bosszussá teszi őt...

Vajjon kit szerethet? Kutatja, keresi s végül megtalálja az ő *saját leányát*, az özvegy Amáliát, ki tőle, Arnoldinetől, anyjától sok mindent örökölt.

Egy leány elrabolja anyjától az *utolsó alamizsnát*: Géza gazdag, Amália özvegy, lehetne-e annál nemesebb boszu, minthogy ő Gézának anyósa legyen s megmentse leányát.

Ugy is történt. A napi lapok nem régen hozták hymen-híreket...

Géza hűségének Argus-szemü őre anyósa, s ő tudja, hogy kell Gézára vigyázni.

Amália boldog, az ő érzelmeinek jobb takaréktüzhelye nem lehet, mint a mit Arnoldine őriz. *Erdélyi Gyula.*

Uti emlékek Délamerikából.

Irta: *Balázs Gábor.*

V.

Lady Hudsonbeed egy hetvennégy éves matróna, szigorú de őszinte arcát az ezüst szálok egész tömege köríti, megtört alakját egy tám bot és szobaleányának karja segélyével tudja előremozdítani. E roppant gazdag hölgy Liverpoolból megy Valparaisóba fiát látogatni, ki ott mint elsőrendű bankár telepedett le; az anyai szeretet nem riasztotta vi-sza a majdnem három óra terjedő veszélyes tengeri uttól, egyetlen szórakozása karszékében szolgálja által magát hintáztatni s komornája felolvasását figyelemmel hallgatni. — Beringfort híres missionarius Londonból a chili köztársaság utolsó éveiben meghódított indus tartományába megy: nemes, de hálátlan vállalkozását érvényesítendő; czingár sovány kis emberke igénytelen külsővel, s nem is hiné az ember, hogy már harmincz évet töltött a vadak hazájában s nem egyszer volt kitéve az új keresztyének általi fölfalatás veszélyeinek. — Lapcsi-fon-fu chinai előkelő mandarin, európai körutjából tér hazájába, utközben meglátogatandó a perui köztársaságban létező chinai telepet; tudományosan mivelte férfit, szépen beszélt

francia és spanyol nyelven, poczkos alakja, simára borotvált torás arcza lecsüngő bajuszával s hosszú, majdnem sarkig érő hajfonadékával, színes selyemből készült nemzeti ruhájában valóban feltűnő alak, ki három szolgát foglalkoztat folytonosan maga körül, mind telivér hosszú czopfu, mandula-szemű chinai gyerekek, máskülönben maga az udvariasság, sem étele sem italában az európaiaktól nem különbözik; szenvedélyévé vált a kártyajáték, s ezt itt is gyakorolja titokban éjjelenként. Madame Bogeau, párisi elsőrendű divatárúsnő, tizen-négy hölgyével együtt, az évadra Buenos-Ayresbe megy, magával vive a legújabb divat nagy rakás «fautaniáját», hogy pedig valóban üzletben jár, tanuskodik hölgyeinek már nem gyermekora, miután a legfiatalabb is elérte legszebb harminczas évét. Nevezetes arról, hogy már ötödször teszi ezt az utat és egy hajótörést sem szenvedett, mit ő körülményesen s a kellő plastika és mimikával mindenkinek szívesen elbeszél. Calzadila Minuel, ébenfa színű szerecsen, csinos fiatal ember, a legelegánsabbul öltözködve, kitűnő fináncz-kapacitás. Párisban volt tulajdonosától kiküldve, a Franco-Brazil bank kölcsönös évi számadásainak lezárására, most visszatér Rio Janeiroba, hol is egy bank tényleges főnöke, gazdájának neve alatt, kinek ő rabszolgája s még hat évig kell minden keresményét tulajdonosának átengedni, s csak azután lesz szabad ember.

Mr. Planterois belga vállalkozó, a bolíviai köztársaság megbizottja, eme tartományban az utolsó háboru alkalmával oly megdöbbenőleg kiveszett férfinem meghonosítására «szállit» harmincz szolgát, kik szerződésileg kötelezve vannak, ott a számukra kijelölt duennákkal szent frigré lépni s egy egész életre meghonosulni. Mint mondja ez harmadik szállítmánya s minden «darab» után szép százalékból részesült; a kivándorló vőlegények a legalsóbb osztályu, munkától tulesigázott sovány emberek; talán sikerül a bolíviai szépeknek kihizlalni őket. Signor Carló Medica velencei vegyész Montevideoba megy az ottani kormánynak följánlandó legújabb találmányát, mely az arany kompozíciónak egy neme, mind szín, mind hajlékonyság, mind pedig csengésre nézve a csalódásig hiven utánozva az eredetét, s szerinte annak előállítására kétszáz százalékkal olcsóbbá kerülne, mint a valódié. Abbeli kérdésemre, hogy «miért nem ajánlotta fel titkát saját hazájának» büszkén válaszolá, miszerint «találmányával csak köztársaságot akar boldogítani». — Henriette Ervin, híres kötél-táncosnő, Marseilleből Rio Janeiroba megy, hová százezer frank tiszteletdíj, két személyre szabad szállítás oda és vissza, a három hónapra terjedő évadra teljes ellátás mellett van szerződötve az ottani circushoz, mint assoluta prima kötélballerina; ezért aztán veheti a bukfeneczeket. — Pozzi Ercole «terracotte» szobrász Milanóból Buenos Ayresbe megy, hogy a cserép eme fajtájából megörökítse mérsékelt áron a jelentkezők képmásait, tetszés szerinti nagyságban, a kívánt színű mázzal bevonva, mi ha el nem törik, fenn marad az utókor számára. Még mint nevezetességet kell fölemlítenem Dorviele Francois közönséges matrózt, ki huszonöt éve van a tengeren folytonosan, három

hajótörés szenvedett és már egy alkalommal emberhust is evett.

Utazásunk ötödik napján, azaz február hó 5-én voltunk megérkezendők első állomásunkra Vhigoba. Mintegy három órányira a várostól egy lélekvesztőn a kalauz jött előnkbe, mi lassítottuk hajónk menetelét, ledobtuk csolnakába a kötelet, melynek segítségével hajónkhoz jöhetett, azután lebocsátottuk a kötél létrát s macska-ügyességgel azon fölmászva meg sem állt egész a kapitányi állványig, hol is neki azonnal átadatott a hajó parancsnoksága. Ezen partok ugyanis nagyon sok tenger alatti szikláknál fogva igen veszélyesek, s kalauz nélkül nem is lehet, nem is szabad azon áthatolni.

Gyönyörű holdvilágos este érkezünk Vhigoba, Spanyolország jelentéktelen kis kikötő városába. Mint mindenütt, úgy itt is hat óra után senkinek, még magának a parancsnoknak sem szabad kiszállani. A városban kivilágítás és katonai tüzene volt, mint később megtudtuk, a carlisták bevonulásának ünnepét tartották.

Nincs valami ünnepélyesebb, mint az utról megérkezett hajó, mikor csendesen pihen, a gép megszokott dörömbölése elhallgat, a matrózoknak semmi dolguk, idegenek nem tolakodnak a földézetten, kiki úgy, a hogy elhelyezkedve, bámultuk a szép természetet. Egyik oldalon a regényes szép spanyol hegyek aljában az étellel, másik felén a véghetetlen tengert, kebelében sirt rejtegetve. Az olaszok ezután elé álltak és reá kezdették hazájuk gyönyörű dalait, mely minden kebelbe szivig hat s úgy eszébe juttatja saját hazáját... Éjfél volt, mire mindenki nyughelyét ment fölkeresni.

Vhigoban egész napot mulattunk, tehát szabad volt kimenni a városba, mitmi azonnal igénybe is vettünk. Maga a város piszkos szűk utcáival, tetőtlen házaival, melyeknek majdnem minden ablakából valami rongyféle fityeg ki, nem valami kellemes benyomást tett az emberre, különben is a sok hal, meg csiga-árus majd leveri az embert a lábáról. Egyetlen tere inkább a szép sor lombos fák által tetszetős, mert az ott levő hivatalos magas épületek s egyes paloták sem válnak ki tisztaság dolgában a többitől.

Itt látnunk carlista katonákat, ha ezt a szemenszedett csöcseléket katonának lehet nevezni. Ő felségének híres vitézei lecsüngő tetejü vörös posztó hálósipkát viselnek, mely egyuttal az apróságok raktárául szolgál, daróczból készült nadráguk nem sokkal ér tovább, mint térden alól, meztelen lábukat otromba szeges bakancs takarja, hátukon egy darab pokróczot viselnek, derekukon szíj, rajta a tölténytáska és szuronytok, nyakukban piszkos vászon tarisznya, melyben egész vagyonukat hordják; hozzá még mind sovány csontos alakok, beesett szemekkel és kiéhezett kinézéssel; — valódi zsvány had.

Eredetük az utazó táncosok, rendszeren két nő és két suhancz által bemutatva, kik is a kopott, valamikor ezüsttel és arannyal diszitett nemzeti öltönyükben, az egyetlen szita alakú tombola és kastagnetta kíséretében tánczolni, tánczuk merész és szép, sok ügyességet kíván az aprózásban, nagyon sokat hasonlít a napolyi tarantellához; a táncosnők kecséi rég elhervadozottaknak játszanak, egyedül hosszú szén-fekete hajuk-

kal emlékeztetnek Pepitára; megemlítést érdemelnek még a koldusok, kik lépten-nyomon üldözik kivált az idegent; rongyosok meg borzasok az istenadták, de ama sokat emlegetett büszkeséget nem találtuk fel bennük, szemtelenek és a kapott alalmaznát nem köszönik meg, az öregek szöszhajukkal meg ezer ránczu arczukkal valóságos tanulmány-fők. Itt már csak a papiros-cigaretteket használják kizárólag, pipázni nem szoktak, midőn a kávéházban reá gyújtottam csibukomra, egész bámulat tárgya lettem, soha nem látott dohányzó eszközömmel; jóízű kávéjuk van, melynek zamatoságát vízben főzött fahéj ízével növelik. Ettünk «Potridát», rizsben főtt juhús, fűszer és paradicsommal kitűnő jó ízű, melyre vörös nehéz hegyi boruk ugyan csak csuszott. Egy perczre bepillantottunk egy kolostor templomába, belseje zsufolva van oltárokkal és eltorzított szentekkel körül rakva és aggatva színét vesztett ócska csinált-virágbokréttákkal. Épen vesernye volt; a térdelő közönség, különösen az asszonyok, vörös posztó kendőjükbe burkolva borzas kilátszó hajukkal, a besütött napsugár folytán festői csoportozatot képeztek.

A főltár jobb és balfelőli padjait egy rakás csunya barát foglalta el, a különben szabályos és érdekes arcukat szándékosan az által eltorzítva, hogy nyirott és kopasz fejükön elől hajüstököt növelnek, mely rendetlenül elfedi homlokukat és igen gyakran szemüket is, a litániát állva, gestikulációval, egymásnak mintegy felelgetve énekelik. A gép bömbölni kezdett és mi megrakodva narancs, zöldfüge, citrom és granátalmával, zseb inkben egy rakás cigarettel siettünk a hajóra, a hová elég jókor érkezünk, hogy részt vegyünk a «table d'hote»-ban. — Este hat órakor folytattuk utunkat szép idő mellett.

A szabad tengeren vagyunk, ugyan még a spanyol partok hosszában, melyek azonban jobbfelől már csak távcső segítségével s így is csak elmosódva láthatók, az idő szép, tavaszi meleg, derült nap.

Ma hajónkon hetivásár van, azaz szombati nap, az étkezés után a mállha-raktárt fölívították, abból a százakra menő böröndöket a földézetre emelték, mely azt szépen el is borította, s sorjában egymás mellé rakták, és azután felszólitották a nagyérdemű t. ez. közönséget, hogy ki-ki keresse föl böröndjét és vegye ki a holnapi napra tiszta fehér ruháját; alig három percz alatt a különböző alaku mállhák serege föltáruult és láttatni engedé mind azon tárgyakat, a mit a számszerint ezerhétszázra menő utasok magukkal vinni jónak láttak. Ha az ember ilyenkor fölmegy a kapitányi állványra s egy pillantást vet a kofferek kebelébe, de még inkább a hangyákként nyüzsgő közönségre, azt hiszi, hogy a Herminatéren végeladást rendeztek. Mert a «Gentlemanok», de legkivált a «ladyk» emberi gyöngeségnél fogva nem elégsznek meg a szükséges tárgyak gyors kivételével, hanem öltöny darabjaik legértékesebbjét egy-egy ügyes fogással kiragadják és kirázás ürügye alatt mindaddig foglalkoznak feltűnően vele, míg jobb és bal szomszédaik kellelőleg megbámulták, annak szövetét kölcsönösen megtapogatják, egymáson fölpróbáltatják, árai és beszerzése felől felvilágosítást adnak, bírálsuk eredményét

tudatják, szóval mindent elkövetnek, hogy e kedvencz foglalkozásuk minél hosszabbra terjedjen, s így a kitűzött félórai idő helyett három álló órát vesznek igénybe, tehát nem csoda, ha a matrózok elvesztik türelmüket, s egy-egy hajó-tiszt intervencióját veszik igénybe, hogy a böröndök lezárattassanak és helyeikre visszatétethessenek; a motozás és nógatás után meg is történik, s kiki nyalábra fogva «vásárfiáját» siet «haza» vele.

Ily szombat estéken történnek még ugy az utasok, de kivált marózkodás részéről a hajnyírás, borotválkozás és a rendkívüli mosakodások müttétei, ugyszintén a mosó kádak langyos vízzel megtöltetnek, s a kis ártatlanok, hozzá tartozóik közreműködése mellett megfürösztetnek, nemkülönb a szépnem gyöngéledőbb tagjainak rendelkezésükre bocsáttatnak a fürdő szobák, s így a szombat, változatosságánál fogva, kedvencz napjuk az utasoknak.

Vasárnap van; sehol a világon annyi fontosságot eme minden héten megújuló közönséges ünnepnapnak nem tulajdonítanak, mint a hajón, elkezdve a főkapitánytól egész az utolsó nápolyi digáig, mindegyik egy nemével a pietásnak van ezen a napon eltelve. — A hajó terét szokottnál korábban foglalja el az ünnepiesen öltözött közönség, arczukon, a nap méltóságához illő félig komoly, félig kimért vidorság kifejezésével, maguk a gyerekek is tarkán ezcizomázva jelennek meg, a matrózok szintén ünnepi ruhájukban két arasz szélességű jól kikeményített kék inggallér és fejük tetején a félreapott viaszos-vászon kalapjukban lecsüggő szalaggal hetykélkednek, a szakácsok tetőtől-talpig fehér piquétbe vannak bujtatva, maguk a hajó-tisztek is felöltötték porcellán nadráguk, arany-gombos dolmányuk és paszomántos sipkájukat. — Kilencz órakor volt a «revue», a hajó összes «Equipage»-ja két sorba fölállítva, azok végén a szakácsokkal, működésükhöz, hiven egy-egy fakanállal kezükben, a tisztek elfoglalják helyeiket, a trombitás «fanfaret» fújt s a zord kinézésű főkapitány siri esend közepette, mint egy tábornok, kísértetve az orvosok és az administrator által lassu léptekben szemlét tartott emberei fölött, tetőtől talpig vizsgálva minden egyest szuró tekintetével, azután következett a legkatonásabbul keresztül vitt elléptetés, minek bevégezte után a harang megszólalt s az összes hajószemélyzet a kápolnába vonult. — Az isteni tisztelet rövid s egyszerű volt, a főorvos egy emelvényre állt, kezét össze kulesolta s a térdeplő hivekkel egyetemben egy «miatyánkot» mondott, azután fölöl vasta a mai napra szóló evangelium részét s negyed óra alatt vége volt a személyzet részére a fohászkodásnak; ugyan így történt a közönséggel szemben is, azzal a különbséggel, hogy csakis a nőknek egy töredéke fért be a templomba. — Don Pepino, egyike az utazó barátoknak ugyan lépéseket tett a főkapitánynál, hogy a fedélzeten misét mondhasson, mi azonban nagyon helyesen nem engedtetett meg neki.

A «Table d'hote» ily napokon igen választékos, úgy hogy a legnagyobb inyen-czek is elmondhatják, miszerint a körülményhez képest «nem hagy maga után semmi kívánni valót». — A bevezetést «Galentin», «Mortadella», «Caviar», «sardella», kocsonya és «maionnaise» mártás

kiséretében kezdi meg, ezt követi a fejek, nyakak, zuzák, májak, szivek és lábak, a csibék mindezen fölösleges részeiből készült «ragout», ezután jó ludmáj és vagdalt-tüdő vegyítéssel bélelt pástétom, mire megjelen az elmaradhatatlan «boef a la mode», gomba, avagy finom ropogósan sültt burgonya-szeletektől kísértetve, a zöltség spennot és zöld-borsó által van képviselve, pirított zsemlye és főtt bárányszemekkel halántékaikon; a rostélyon sült kotlettek egész mezeje által a salátáknak, ezikkekre vágott kemény tojással diszítve, kísértetik fel és csak ekkor jelenik meg a leves «bouillon» zágó tartalmával, a nyárson pirult pulyka, neméhez hiven, gyümöles-kompóttal tartja felvonulását, míg az utolsó tál étel rendesen a szakácsok meglepetése szokott lenni s ilyenkor a «Creme» különféle iz és színben tündökölvé, bástya, urna avagy szobor alakjában kerül az asztalra, hogy onnan az utolsó morzsáig megmagyarázhatatlan módon azonnal eltűnjék, a záradékot a sajtok, gyümölesök, piskoták, és száraz «confiteurök» kosmopolitikus müvészi «Tableaux»-ja képezi; ha még föl- említem, hogy a mai nap kivételessége egy-egy pohár «extra» bordeaux-i és chartreuse-ban rejlik, úgy elképzeltetik önök, minő jól eset mind ezen forradalmi elemekre a conserváló fekete kávé hatása... a votres salut...

A tengeri sós levegőnek hatását először is hatalmas étvágyunkban érezzük, tehát eszünk sokat, sokkal többet a szokottnál, és így természetes, hogy az emésztő szervek is gyorsabban működnek, mint rendesen, ennek folytán, ha az ember gyomrát, ezt a folyton magával érdozott, elkényeztetett éléstárát, külön zó ingredenziákkal jól megtömi, akkor a «st n hézkessé» válik s bekövetkezik az a félig-meddig öntudatlan, unalmas állapot, a hol a szellem elköltözik s helyet ad a buskomolyság egy nemének, ilyenkor mindenki, érezve, hogy terhére van önmagának, szomoruan keresi fel ágyát s hanyattfekve átalussza jóízűen a «krizist», hogy azután egy óra múlva megint megfrissülve, mint ember ébredjen föl — eme tünetek alól én sem voltam kivétel.

A high-life életből.

A toll napszámosának, az írónak megadták az istenek azon irigylendő előjogot, hogy hivatlanul, sőt minden tilalom dacára mindenütt jelen lehet. Az élet egyik másik komédiása gyakran azt hiszi, hogy magára maradt és vélt egyedülléte tudatában leteszi az álarozot, mely alá a világ előtt valódi arczát rejtegetni szokta. Pedig csalódott! mert látatlanul ott áll a háttérben a társadalmi élet krónika-írója és néhány merész, többé-kevésbé sikerült vonással megörökíti az *embert* a maga meztelenségében, fény- és árnyoldalaival egyetemben.

Ígénybe vesszük e szabadalmat és valamelyik ködös, borongós őszi estén, öt-hat óra tájban betekintünk a magyar nemzeti casinó vendéglősenek, Marschallnak egyik *chambre séparée*-jába.

A terem butorzata egyszerű, de magán viseli a finomabb izlés azon utánozhatlan varázsát, mely után annyira áhitozik a meggazdagodott parvenu és nem egy ke-

serü órát szerez neki a tudat, hogy kincse árán sem képes jó izlésre szert tenni.

A padlót puha szőnyegek, a magas ives ablakokat és a bejárat ajtaját sürti, nehéz függönyök borítják; a falon, egyszerű keretben, ott diszeleg a «Kincsem» és a «Lady of the Lake» hirneves fűtő lovak arczképe — azaz, bocsanat, olajba festett megörökítése, míg szemközt, a nagy fali tükkör által elválasztva, két női tanulmányfő, az egyik szenvedő szőke, a másik tüzes vérű creol arcz versenyez egymással szépségben. A terem tuloldalán vidám tűz lobog a kandallóban, melynek párkányzatán két ezüst gyertyatartó közt carrarai márványból faragott díszes óra jelzi a világi gyönyörök mulandóságát. A kandalló előtt kerevet és néhány kényelmes longue chaise komolykodik, míg a bejárat mellett márványasztal egészíti ki a butorzatot.

A szoba közepét gömbölyű kis étkező asztal foglalja el, mely körül vidám, fesztelen férfitársaság költi el ebédjét.

Néhány magyar gentry mulat itt bizalmas magánkörben.

Ha az időközönként felharsanó kacaj után itélnénk, hajlandók lennénk azt hinni, hogy a jeunesse dorée néhány tagja adott egymásnak légyottot, hogy telivér csikó módjára tetszés szerint kificzánkolhassák rugdalódzó jó kedvöket. Pedig nem úgy van!

A mai ifjuság, minél magasabb körben született és nevelkedett, annál inkább unatkozik és untat, legkicsapongóbb tobzódásai közepette is; kiélt arczvonásai láttára Bacchus serlegében a nektár eczetessé válik és Vénusz istennő élvsovár ajakán jéghideggé fagy a lángoló mosoly.

A mi társaságunk élemedett férfiakból áll, olyanokból, kikre azt szokás mondani hogy tul vannak az élet első tavaszán, vagy pedig, ha hizelegni akarnánk nekik azt mondhatnók, hogy most élük legszebb férfikorukat.

Szenteljünk néhány sort a magyar gentryk ezen válfajának.

Gróf Széchenyi István mondá egykor heves magánvita közben, egyik ó-conservatív mágnásbarátjának: «Mi, magyarországi arisztokraták, ifju korunkban oly kedvesek vagyunk, mint a pár hetes malacz, de ha megrémülünk, oly utálatossá válunk, akár a vén disznó».

A nagy Széchenyi ezen kissé drasztikus mondásához megközelítőleg, magyar közönségünk is hajlandó korunk élemedettebb és a közpályán működő mágnásait a látszat után itélni meg.

A fővárosba felránduló vidéki atyafi a világért sem mulasztaná el betekinteni a muzeum régiség-tárának azon lomtárába, hol a főrendek szokták esetről-esetre délelőtti álmukat elbóbisgatni és ilyenkor a kíváncsi látogató nem egy könnyen szellőzi ki magából a kriptaszagot, melyet a született törvényhozók ezen temetkezési helyéről kihozott; nem csoda tehát, ha ó-conservatív mágnásainkat, zászlós urainkat, világhírű (!!) magyar diplomatáinkat, főpapjainkat és főispánainkat a magánéletben épen oly unalmas alakoknak lenni véli, mint a minőknek a muzeum üléstermében tapasztalta.

Pedig minő óriási tévedés!

Alig hinné el az ember, hogy e jó urak, kik nyilvános életükben oly unalmasak és kik a nagy közönség előtt oly mereven

ragaszkodnak vélt tekintélyükhöz és a nevetségességig megrögzött előítéleteikhez, minő kedélyesen, pajkosan tudnak elmulatni, ha maguk közt maradnak. Ilyenkor a szó szoros értelmében méltóknak mutatják magukat ó-conservatív elnevezésükhöz, mert előbbre haladott korukban is oly jól conservált egészséget tanusítanak a szép asszony és a pezsgős palaczkok mellett, hogy a mai nemzedék akárhány fázékony vértű ifjonczá pirulhatna mellettük, ha ugyan kiélt testükből a piruláshoz megkívántató vérmennyiség suhancz korukban már ki nem fogyott volna.

A régiebb kor ezen ó-conservatív athletáinak kedvencz jelszava: Nappal és a nyilvánosság előtt a trón és az oltár, este és incognito pedig a szép asszony zsámolya és a terített asztal. No, de ne szaporítsuk a szót, ne vesztegessük az időt, hanem ismerkedjünk meg a kis baráti körrel, mely Marschall *chambre séparée*-jában intim-lakomára gyült össze.

A gömbölyü asztalnál zömök, középtermetű, erőteljes, elegáns külsejű férfiú viszi a háziur szerepét és szellemet leugárzó arczáról alig olvashatná a leggyakorlottabb szem is azon ötven és hatvan közötti évek számát, melyek vállait nyomnák, ha ruganyos teste játszva nem viselné el e terhet; intim barátai *Georges* néven szólítják, de vajmi kevésnek adatott meg általa ezen kitüntető engedély, mert noha sem hercegi, sem grófi, sem bárói korona nem ékíti ősnemesi czimerét, büszkébb volt Jupiternél.

Míg egyik-másik Székházi gróf felfuvalkodik a gondolatra, hogy ő is gróf a mágánok közt és hogy ha akarna ő is eljárhatna a született törvényhozók comédiájába, — addig a mi *György* urunk meg arra büszke, hogy *primus inter pares*, első a nemesek közt és hogy ötágu koronájának önszerezte fénye tulragyog akárhány hercegi koronát.

Mint említők, ő viszi a háziur szerepét ez intim lebednél, melyet a Bécsből pár napra lerándult *Tóni gróf* tiszteletére rendezett.

Közvetlenül mellette foglal helyet e kedves vendég, kinek fesztelen modora, if-uhoz illő vidámsága és szellemmel fűszerezett adomái alig sejtetnék a laikussal, hogy ez ember nemcsak tudós és államférfi, hanem a romba dőlt néhai ó-conservatív pártnak még ma is oly kimagasló reminiscenciája kit barát és ellenség egyaránt megfigyel.

Szomszédja, *Máni gróf*, szintén megérdemli, hogy pár perczig időzzünk első ízben burleszknak feltűnő személyisége mellett. Izeg, mozog, egyetlen perczig sem képes megülni csendesesen helyén, minduntalan közbeszól mindenki beszédébe és minden harmadik szavát egy-egy német dingsdifűszerezi. A hányivetiség ezen burleszk mozdulatai alól is kirí a *comme il faut* gentleman, kinek az illetlenség sem áll rosszul, mert azon hitben követi el, hogy neki minden szabad. Épen most kézzel, lábbal magyaráz valamit baloldali szomszédjának, *Rezső grófnak*, nem csekély bosszúságára ez utóbbinak, ki nagy érdekléssel óhajtana meghallgatni a mellette ülő háziur, *Tóni gróf* és *Péter báró* közötti érdekes párbeszédet.

Péter bárót nem azon okból említjük utóljára, mintha utolsónak vélnék az együtt

levő társaságban, mert ennek talán épen ellenkezője áll; futó vonásokban sem cseveljük a báró személyiségét, mert attól tartunk, ha költői mezbe burkolnók leírását, olvasóink reá nem ösmernének, míg viszont la nagyon körülményesen leírnók, mindenki ujjal mutathatna reá, mi pedig sem az egyiket, sem a másikat nem óhajtjuk. A szives olvasóra bizzuk, hogy tetszése szerint rajzolja le magának Péter bárót. Keressen az élők közt hozzá hasonlót és ha ösmert alakot vél benne felismerni, engedje meg, hogy csekély változatossággal annyit mondassunk neki: «Tu l'as trouvé, Georges Dandin».

E perczben lép be a terembe *Jenő gróf*, kit a jelen voltak szívélyes kézzorítással fogadnak.

«Hurrah Jenő! Beszélj el gyorsan, mi ujság?»

«Melyik ma Budapest legszebb asszonya?»

«Van e kilátás valami újabb botrányra?»

«Nem szökött-e meg valamelyik miniszter?»

«Nem volt ma pofozkodás a tisztelt házbán?»

«Hány lateinerrel ittál ma bruderschaftot?»

«Beszélj gyorsan, szerencsétlen ha étlen, szomjan nem akarsz meghalni!»

Jenő gróf tántorithatlan nyugalommal hallgatta végig a szóözönt és felhörpöntve egy pohár pezsgőt, így szólt:

«Csöndet kérek! Oly újdonsággal leplek meg, melynek hallatára hitetlenül fogjátok fejeteket rázni és iszonyodva fogtok *Tóni* barátunkra pillantani».

«Halljuk, halljuk!» hangzott minden oldalról.

«Mi bünt követett el?»

«Talán népgyűlésen elnökölt?»

«Avagy vezérezkiket irt Verhovay lapjába?»

«Polgári házasságra lépett zsidó leánnyal?»

Jenő gróf mindezekre buskomoran rázta fejét és így szólt:

«Ha még csak ennyi volna!»

«Hogyan? Még ennél is nagyobbat vétkezett? Hamisan kártyázott?»

«Még azt is megbocsátanám».

«Fizetett muszka kém lett belőle?»

«Akkor csak felköttem».

«Megválasztatta magát Erdélyben képviselőnek?»

«Ily bűn önmagában hordaná büntetését».

«Szűz hajadon vérét vette talán, hogy szépsége el ne hervadjon?»

«Ez csak dicsőségére válna, de erre képtelen».

«Beszélj hát, mi a dingsda ördögöt követett el?» türelmetlenkedett *Máni gróf*.

Jenő gróf még egyszer végig tekintett a társaságon s baljóslatu pillantást vetve *Tóni gróf* mosolygó arczára, így szólt:

«Gyáván megszökött egy lateiner elől Bécsből!»

«Lehetetlen! Borzasztó!» — hangzott minden oldalról.

«Lehetetlen? — Igen, magam is hajlandó volnék veletek együtt a «lehetetlen» szóba göresösen belekapaszkodni, ha döntő bizonyítékaim nem volnának s ha a jelenlevő vádolt mogorva hallgatása az ellenkezőt nem igazolná. Ám különben hallgassátok végig a történetet és azután ítéljétek».

Jenő gróf ezzel még egy pohár pezsgőt felhörpöntve kényelmesen elhelyezkedett és

elkezdte a társaság látható türelmetlensége közepette elbeszélését.

«A legutóbbi udvari estély alkalmával figyelmes szemlélő meglehetősen izgatottságot észlelhetett. Ugyanaz nap tartott *Schneider*, bécsi polgárminiszter a birodalmi tanácsban fulminans beszédet a bécsi citoyeneknek, melyben az arisztokracziáról meglehetősen illetlenül nyilatkozott. A bécsi high-life ifjabb sarjadéka bosszút esküdött a parvenu excellenciás urnak és előre kicsinált dolog volt, hogy a legközelebbi alkalommal minden áron belekötnek. Az udvari estély volt e legközelebbi alkalom, de ifjaink között nem akadt bátor szív, mely a megtorlásra vállalkozott volna, mert mindannyian tartottak a legmagasabb körök nehélyétől.

Eppur si muove! És még sem fogja szárazon elvinni! mormogá az általános tétovázás láttára *Tóni gróf* és szilárd léptekkel megindult *Schneider* ő execiája felé, ki fekete frakkjában és fehér nyakkendőjében szakasztott hasonmása volt az *entreprise des pompes funebres* valamelyik kiéhezett ügynökének.

A mi *Tóni*nk szilárd léptekkel közeledett felé és bizalmasan megveregetve vállát, így szólt:

«Barátom, hozzon egy pohár vizet!»

Excellenciás urunk elvörösödött, mintha pulykakakassá változott volna és méltatlankodva kérdé:

«Mit hozzak, uram?»

«Egy pohár vizet!» válaszolt *Tóni* s a világ legártatlanabb képét vágta hozzá. Kérem, siessen, mert nagyon szomjazom».

«Kérem, én *Schneider* miniszter vagyok!»

«Ezer bocsanat, kegyelmes ur! inasnak néztem!» mentegeté magát *Tóni* és meghajtva magát, a faképnél hagyta a hüledező minisztert.

Nem telt belé öt percz, midőn a jeunesse dorée két-három tagja ugyanily kérelemmel járult ő excellenciájához, kinek utóljára sem maradt egyéb teendője, mint duzzogva távozni az estélyről.

E pikáns kaland nagy feltűnést keltett Bécs előkelő köreiből, és a fáma azt beszélt, hogy illetékes magas helyeken még ott is mosolyogtak fölötte, hol eleinte nehezeltést akartak mutatni. A lateinerek körében is nagy volt az ingerültség és amaz ominózus *Scribe*-féle «Pohárvíz»-hez hasonlóan majdnem parlamenti válságot idézett elő.

Végre is a kedélyek lecsillapítása céljából, illetékes helyen *Carlos gróf* lett felkérve e viszály kiegyenlítésére, ki is *Schneider* minisztert és *Tóni grófot* barátságos reggelire hívta meg, hogy alkalmat nyújtson a kibékülésre.

«Te kértél egy pohár vizet és nekem kell azt meginnom!» dörmögé *Carlos gróf*, midőn *Tónit* meghívá.

A mi jelenlevő nemes barátunk eleinte kézzel, lábbal szabadkozott és minden áron óhajtott volna kibujni e megtisztelő(!) légyott alól, de olyan szépen kérték, hogy e kérelem parancsnak is beillett volna.

A kitűzött reggeli napján *Carlos grófnál* délelőtti 11 órakor gyülekezni kezdett a meghívott társaság; *Schneider* miniszter egyike volt az elsőknél, kik megjelentek; arczáról a nyerendő elégtétel diadala sugárzott és gonosz nyelvek azt hirsztelték, hogy az arisztokraczia ellen táplált ellen-szenve is enyhült, mióta biztos sejtelmével birt annak, hogy a kibékülési reggelinél

Tóni gróf te s tu poharat fog vele üríteni.

A miniszteren kívül jelen volt Carlos gróf unokaöcse; neki, vagyontalan árva léteére jelen kellett lennie, mert Carlós bácsi kegyétől volt függő; továbbá egy félig süket ábornok, ki nyugdíjaztatástól való félelmében az udvar magánérdekeiért tűzbe, vízbe is elmenne. A birodalmi tanács felső házában egyik új tagja szinte egyike volt a legelső megjelenőknek, mert czimerének aranyozását az idő még nem koptatta el eléggé, a kopást tehát dörzsöléssel, dörzsölődzéssel kellett előmozdítani.

Végre a többi jelentéktelen statisztá-vendégek közt fölemlítendő Rudolf kamarás, ki a legale testimonium szerepét játszotta; illetékes helyeken ő fog referálni a kibékítési reggeli mikénti lefolyásáról.

Még csak Tóni gróf hiányzott! A háziur, a miniszter és Rudolf kamarás aggódva pillantottak minduntalan a terem ajtaja felé, míg végre felnyílt az és belépett rajta — a várva várt Tóni helyett, levéllel kezében a komornyik.

Tónitól volt a levél és azt írta benne Carlos barátjának, hogy nagyfontosságú tanácskozási céljából haladéktalanul Budapestre kellvén utaznia legnagyobb sajnálatára (!) a barátságos reggelin jelen nem lehet. És tudják-e uraim, hogy minő fontos tanácskozások voltak azok, melyek miatt Tóni grófnak le kellett mondani a szerencséről, hogy kedélyes villás reggeli mellett Schneider ő excellenciájával bruderschaftot igyék? A teréz árosi harmadik betegsegélyző és temetkezési hadastyán egyet tartá tegnap alakuló közgyűlését és azon Tóninak, mint tiszteletbeli elnöknek multhatatlanul elnökölnie kellett. — Carlos reggeliző társaságát meglehetősen lehangolta ezen váratlan (!) esemény, de a jó konyha és a finom borok csakhamar visszavarázsolták a jó kedvet olyannyira, hogy Rudolf kamarás a reggeli vége felé, rózsás jó kedvében így szólt a miniszterhez:

«Kedves excellenciás barátom! Büszkén mondhatja el magáról, hogy ön az első ember, ki elől Tóni gróf megugrott».

«Nem volt-e tehát igazam, uraim, — végzé beszédét Jenő gróf, — midőn azzal vádoltam Tónit, hogy egy lateiner elől gyáván megszökött?»

«Igaz, igaz! Bravo, Tóni! Honny soít, qui mel ry pense!» hangzott minden oldalról és a poharak vígan összeestek, mintha nem is komoly férfiak, hanem iskolából kikerült ifjonzok társaságában lennének.

«Uraim, lovagiasságtokra hivatkozom!» szólalt meg mosolyogva Tóni gróf. «Vendégeitek vagyok és ti boszúlatlanul türitek, hogy Jenő körötökben inzultál! Nem akadna köztetek senki, ki sérelmeimért Jenőn boszút állna? Rajta! Mondjátok el róla is adomát, hadd nevéssünk felette».

«Szívesen megteszszük, ha megígéred, hogy Tőled is hallunk valamit!» válaszolt Rezső gróf.

«Ígérem hogy én sem maradok adósotok csupán azt kötöm ki, hogy utolsónak maradok az elbeszélésben!» mondá Tóni gróf.

«Ne alkudozzatok oly soká», — türelmetlenkedék Máni gróf — hanem kezd rá, Rezső, mert nekem is lesz valami *dingsda* elmondani valóm».

«Uraim, voltak idők», — így kezdé Rezső gróf elbeszélését. — midőn Jenő gróft

is a férfiak közt azon osztályba sorozták, melyről azt szokták mondani, hogy habár nem is Adoniszok, de az ördögnél mindenestre csinosabbak. Ifjabb is volt, bátrabb is volt, mint ma, nem csoda tehát, ha ezen tulajdonai, neve és vagyona folytán szívesen látták a hölgyek körében és különösen a férjhez adó leányok papái és mamái előtt nagy kegyben állott. A 49-diki szabadságharc lezajlása után Jenő barátunk is mindenféle apróbb, nagyobb boszantásoknak volt kitéve és ezek közt különösen bántotta, hogy az akkori felső-magyarországi osztrák brutális főparancsnok tiszántuli várának legszebb ékességét, két Rákóczy korabeli ágyut, karhatalommal lefoglaltatott és azt Kassára szállíttatá.

Hasztalanul könyörgött Jenő, hiába próbált szerencsét az akkori hatalmasok termében, mindenütt süket fülekre talált, sőt azon kor egyik legdurvább herámbasája így szólt egy ízben hozzá: «Ha annyira kedveli az ágyukat, besoroztathatom köztük zérnek».

«Nos, ha nem adjátok szép szerével, majd visszalopom ágyuimat!» gondolá magában Jenő és gyors elhatározással felrándult Bécsbe. A birodalmi székvárosban elemte gyanakodó szemmel nézték a magyar magánást, de föllépésének biztossága, kedélyes sége, neve, nagy vagyona csakhamar minden teremajtót felnyitott előtte; az eladó leányok szülei pláne rajongtak érte, mert notabene Jenő azon időben egyéb jó tulajdonai mellett a nőtlen állapot előnyével is dicsekedett. Barátunknak néhány heti munkájába került, hogy Bécs előkelő köreiből minden vetélytársat legyőzzön és a legkeresettebb arszlán legyen.

Imponált a németeknek a daliás magyar alak és a bátor fellépés; vagyonáról csodadolgokat regéltek és az alig lezajlott Kosuth-korszak annyira felesigázta német sógoraink élénk fantáziáját, hogy nem csoda, ha Jenő grófbán is egyikét vélték látni azon magyarhoni mythikus alakoknak, kikről a nép száján rémesebbnél rémesebb kalandok híre járt. Pláne, midőn életveszélyesen megsebesíté ama harámba a katonatiszt fiát, ki őt azzal fenyegette, hogy köztüzernek besoroztatja, akkor meg épen bolondultak utána a szebbnél szebb bécsi leányok. Ez volt különben szerencséje, mert ha Eliz, a mindenható Blaue tábornagy leánya, könnyes szemekkel nem interveniál apjánál, körülbelül hadi törvényszék elé kerül párbaja miatt. — Jenő természetesen nem akart hálátlan lenni jótevője iránt és oly feltűnően csapta neki a levelet, hogy mindenfelé kezdtek suttogni, a «fische Ungar» nemsokára Hymen rózsaláncaiba kerül. Blaue tábornagy már szinte megbarátkozott a gondolattal, hogy kedvenc leánya a gyűlölt magyaroknak fog apró rebelleket nevelni és azzal hizelgett magának, hogy neki és leánya szép szemének sikerülend idővel a «Kossuthianer»-ből *gutgesinnt* alattvalót faragni és talán még ki is nevezetheti valamely *statthaltere* *posten*-ra, vagy legalább *k. k. Kämmerer*-nek.

A szép Eliz szinte azon álomba ringatá magát, hogy nemsokára meglátandja, — persze Jenő gróf karján — azon szép országot, melynek rónáit, völgyeit és hegyeit Lenau oly szépen énekelte meg.

Egy szép napon klik jelenlétében a tábornagy és Jenő közt élénk vita folyt,

melynek tárgyát természetesen a *Rebellen* *náció* Magyarország képezte. Ő excellenciája mind jobban belemelegedett a vitába és végre oly heves kifakadásokkal élt, hogy önmaga is megbánta, a miért azokat magyar vendége jelenlétében ejtette ki.

Jenő barátunk nagyképe léteére felhasználva a kedvező alkalmat és sokat mondó pillantást vetve a bájos Elizre, így szólt:

«Kegyelmes ur! Sértve érzem magamat s elégtétellel tartozik nekem. Vérért nem akarom ontani, mert kétségbe volnék esve ha bájos leányának szívbánatot okoznék. Békülj jobbotam nyújtom tehát, de egy feltét alatt: ha becsületszavát adja, hogy első kérésemet bármi legyen is az, feltétlenül teljesítendí».

Jenő Elizhez fordult és így szólt: «Kisasszony, fogja pártomat». Eliz mélyen elpirult, szíve hangosabban kezdett dobogni és nagy nehezen bírta elrebegni: «Papa ígérje meg a grófnak». A tábornagy habozni kezdett; lelki szemei előtt apró, kis sarkantyus csizmába bujtatott unokák víziója kezdett lebegni és inkább a tekintély fenntartása céljából látszott még vonakodni.

«Ily dologra becsületszavam nem adhatom!» — ugymond — mert hátha olyat kívánna, mit teljesítenem lehetetlen volna».

«Szavam adom excellenciádnak, hogy kérésem teljesítése egyetlen szavába kerül!» mondá jelentőségteljes hangnyomattal Jenő.

Eliz kérést tekintett apjára, mire a tábornagy mosolyogva nyújtá barátunknak kezét Ám legyen! A béke kedvéért becsületszavam adom, hogy kérését teljesítem. Adja tehát elő kérelmét».

«Engedje meg, hogy holnap levélben terjesszem azt elő!» jegyzé meg ünnepélyes komolysággal Jenő és bucsut véve Eliztól és atyjától, távozott.

Ki volna képes, Eliz boldog álmait cseletelni? Tény az, hogy reménytől és szerelemtől dobogó szívvel ébredett föl a következő napra és a reggelinél oly forró esőkökkel árasztá el atyuskája simára borotvált arcát, hogy a netaláni szemlélőben okvetlenül kételyeknek kellett támadni az iránt hogy nem téveszték-e el a czimzetet ama czuppanó esőkök? A tábornagy arcza az erőtetett komolyság daczára is verőfényes volt; az éj óráiban meghányta, vetette leánya és jövendő neje sorsát, mert hiszen kétséget kizáró bizonyosság volt előtte, hogy Jenő még ma megkéri Eliz kezét.

«Fél a fiu a kosártól!» — gondolá magában — és ez okból csikarta ki előzőleg becsületszavát és még akkor sem merészelte szóval előadni kérelmét hanem levélben teendi azt. Hja, nem csoda. A fiu rebellis hirben áll, azután meg oly leány keze után áhitozik, kinek apja a császár után az első sőt, — — — — — nő, de hallgatni arany! Pedig nem fog kosarat kapni a fiu. A legelső magyar családok egyikének sarja és ez jó tromf lesz a gögös csehországi mágnásoknak, kik őt, a császár legbizalmasabb emberét, kissé félvállról nézik, csupán azért mert frissen aranyozott czimere nem oly ütött, kopott, mint az övék. Majd most álljanak elő, ha Jenő fiam uramnak fogja nevezni, kinek őse már akkor is zászlós ur volt, midőn ezen gögös csehország főurak éhes elődei rabolni jártak a szép Magyarországra. No, azután meg e frigynek politikai háttere is lesz. Eliz leánya ter-

meiben fog egymásnak légyottot adni a magyar daczos high-life és ő — a táborszernagy — leánya és veje segélyével lassanként át fogja hidalni az örvényt, mely az elégedetlen magyar főuri osztályt a bécsi burgtól távol tartja. Vóm uram, ha kissé erélyesen viselendi magát és apósa bölcs tanácsára hallgat, valamely szép napon arra ébredhet, hogy a hatalmas Gesamtösterreich hatalmas minisztere lett belőle.

Ez elmélkedéseket a komornyik belépte zavarta meg, ki ezüst tálcán levelet hozott a táborszernagy számára; a kézírás Jenőé volt. Eliz irult, pirult és szivecskéje a *grande vitesse* léggyorsabb vonalainál is sebesebben dobogott; apja, a tekintély megóvása szempontjából, hanyagul maga elé lökte a levelet, pedig — mi türes tagadás — égett a vágytól, azt mielőbb felbonthatni.

Végre is a kíváncsiság győzött és felbontván a levelet, olvasni kezdett benne. De mi ez? Mentől tovább halad az olvasásban, arca annál inkább elkomorul, homlokán ránczok képződnek, szemei vilámokat szórnak, a levelet görcsösen összegyüri, felugrik az asztal mellől, és ki rohan a szobából, még távozta közben is azt dörmögve:

«Verfluchter ungarischer Kossuth-Hund».

Nem akarlak tovább untatni, kedves barátim, hanem elbeszélésemet, melynek valóságát Máni gróf is bizonyíthatja, azzal rekesztem be, hogy Jenő ama végzetes levélben a táborszernagytól nem leánya kezét, hanem lefoglalt Rákóczy-ágyujának visszadását kérte. A mindenható osztrák generális kénytelen volt adott becsületszavát beváltani és Jenő megkapta az engedélyt, hogy családi ereklyéit újra kiszégeztethesse vára erkélyére, ugyanakkor azonban *írásban* föl lett kérve, hogy gyöngye egészségére való tekintetből 48 óra olatt Bécsset hagyja el, sőt nagyobb biztosság kedvéért, kötött utlevéllel is ellátták.»

«Brávó, brávó!» hangzott minden oldalról, mialatt, Máni gróf kivételével, mindnyájan koczantottak Jenő gróffal. «Mond csak Jenő! mi lett szegény Elizból? kérdé Péter báró.

«Ne tőlem, Mánitól kérdezzétek!» válaszolt Jenő.

«Kérdezetlenül is megmondom! Férjhez ment egy hatvan éves morva grófhhoz.

«Honnan tudod?» kérdé a háziur. «Onnan tudja, mert a történet igaz bár, de annak hőstét nem Jenőnek hívták, hanem Máni volt a neve! mondá kaczagva Jenő gróf.

«Lásd Mánikám! El akartam nevedet hallgatni, mert resteltem kikürtölni, hogy volt idő, midőn Bécsben Laufpasst kaptál!» mondá gunyosan Rezső gróf.

«Jól van, jól, édes Rezsóm! Igen szépen adtad elő e «dingsda» históriát, de már most rajtam a sor. Az én kalandom hősenek Rezső lesz a neve, de azért kérlek, ne vedd magadra czélzásnak.»

«Kezdd rá, Máni! Ne tarts Rezsőtől. Megvédünk mi ellene».

Máni gróf felöntött egy pohár pezsgőt, rágyújtott egy finom torreados szivarra és így kezdé elbeszélését, melyből kihagyjuk az olvasó szives engedelmeivel a közbeszót «dingsda» s egyéb gallimathiaszokat, mert azok Máninak igen jól álltak ugyan, hanem hozzánk, plebejus elbeszélőhöz nem illenének.

«Elbeszélésem hőstét, mint már említém, Rezsőnek hívták; grófi ranggal is felruháztam, de ösmerve jelenlevő Rezső barátunk elbizakodottságát, még magára venné. Azt beszélték róla, hogy a tudományok terén sem volt teljesen járatlan, a mennyiben az aesthetika tantételei nyomán a szép asszonyt meg tudta különböztetni a ruttól, sőt ez irányu alapos buvárlatai folytán hírnévre is tett szert; a jogtudomány, de különösen a váltójog terén egészen otthonosan mozgott és ösmerte a váltó alaki részének minden fokozatát az aláírástól kezdve a végrehajtásig; szabadelvűség hírnevében is állott, mert a szép asszonyt akkor sem vetette meg, ha ereiben nem folyt kék vér, sőt pénzt a zsidóktól is vett kölcsön, ha szüksége volt reá.

Ily előzmények után nem fogtok csodálkozni, ha tudomásotokra hozom, hogy Rezső baráti viszonyban állt Kopogó bankárral mert ez utóbbi nemcsak kölcsönöket szokott negocziálni, hanem egyszersmind gyönyörű szép felesége is volt. Kopogó barátunk azon magyar nemesek egyike volt, kik felnőtt korukban tanulják meg, melyik oldalra kell a diszkardot felkötni; arcának jellege némi szemita eredetre engedett volna következtetni, ha ugyan a mai felvilágosodott korban illetlen dolog nem volna a leszármazás közvetlensége fölül nagyon tudakozódni. A bankár nagyon kedvelte Rezsőt, először, mert mágnás volt, másodsor, mert a kamatszámítással nem sokat törődött és mert végre feleségét oly jó hangulatba szokta volt hozni, hogy azon jókedv erőfényéből Kopogó barátunknak is jutott egy kis sugaracska. Rezső is szerette Kopogót, de még inkább szerette Mariskát a Kopogó feleségét, kit gyermekkorá óta ösmert és kit vigasztalni felebaráti kötelességének ösmerte, mert tudnivaló dolog, hogy szegény Mariska nagyon boldogtalannak érezte magát. Ő ugyanis főrangú családból származott, kit az apai keményszivűség arra kényszerített, hogy Kopogó neijévé legyen; férje a hideg számokon kívül egyéb szórakozást nem ösmert s a mesalliance folytán mindazon körök zárva voltak előtte, melyekben született, nevelkedett és melyekben élte legszebb éveit tölté. Vigasztalhatlan lett volna, ha Rezső nem vigasztalja; de e jó fiu oly önzetlen(!) buzgalommal kultiválta e szegény elhagyott lény barátságát, oly kedélyesen el tudott neki pletykázni a nagy világ eseményeiről és oly mulattatóan tudta utánozni férje félszeg ügytelenségeit, hogy kőből kellett volna lennie, ha csupa hálából is nem szerette volna kissé a jó Rezsőt. Ne tessék különben ezen szavaimat balul magyarázni. Honny soít, qui maly pense! Mérget vehetnek reá, uraim, hogy a Rezső és Mariska közti viszony plátói természetű volt, Kopogó barátunk legalább így volt erről meggyőződve s nekünk sem okunk, sem jogunk az ő meggyőződése alaposága fölött kételyünket nyilvánítani. Higyjétek el tehát, uraim, hogy e három halandó, — tudniillik Mariska, Rezső és Kopogó — irigylendő egyetértésben tölték napjaikat és még a medisance fulánkos kigyócsipése sem zavarta lelki nyugalmokat, mert a főuri körök őket nézték le, míg viszont a pénzarisztokraciáról ők nem akartak tudni semmit.

A felhőtlen égnek azonban köztudomáslag azon sajátsága van, hogy minél derül-

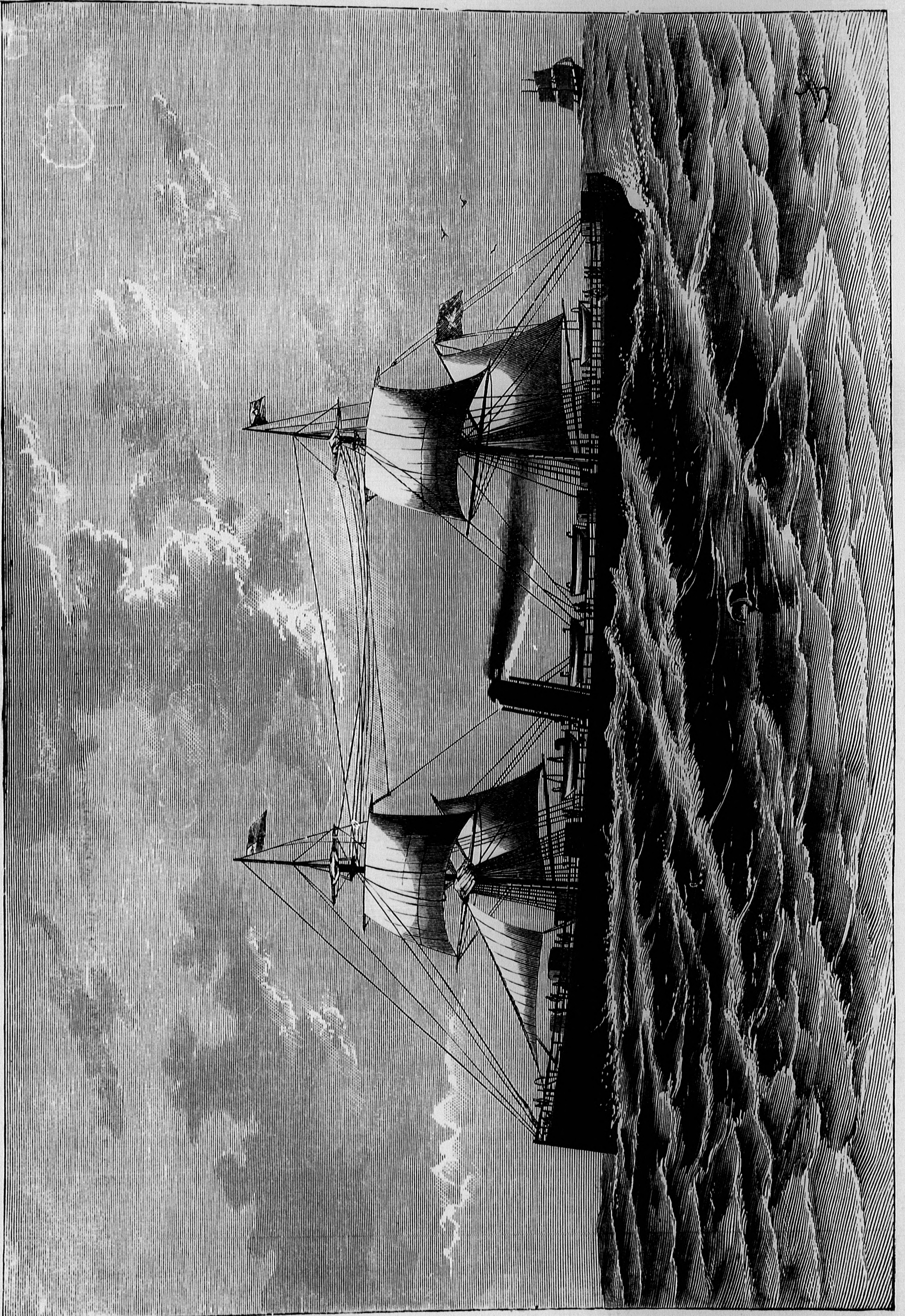
tebben és tisztábban ragyog, annál inkább megesik rajta, hogy legderültebb kellő közepéből villám csap le. A mi boldog baráti körünket is ilyen, felhőtlen égből lecsapó villám zavarta meg. Kopogónak a bürzén affaireje volt, tramway-részvények egy szép napon rohamosan estek és a börzeánerek a mi barátunk manőverjeinek tulajdoníták a részvények rohamos esését s annak folytán minden tőlök telhető módon éreztették vele rossz kedvöket, olyannyira, hogy Kopogónak nolens-volens a börzéről is el kellett egy ideig maradnia. «Jól van! Ha kimartok a börzéről, megyek a mágnás-kaszinóba!» — gondolta magába Kopogó — és a legelső alkalommal, midőn Rezső újabb kölcsönüzlet megkötését ajánlá az ő kedves(!) barátjának, Kopogó hanyagul odavetve azon kérdést intézé Rezsőhöz, hogy nem volna-e hajlandó felvétel végett őt a nemzeti kaszinóba beajánlani, Rezső e fölvetett kérdéssel szemben kezdé magát kissé kényelmetlenül érzeni; a szép asszony bou-doirjában szépelegni és a szemita eredetű férjjel a négy fal közt, a világtól nem látva, fraternizálni, ez comme il faut dolog, de a nagy világ előtt Kopogót, mint jó barátot bemutatni, ez kissé drága kamat; ha beajánlja a kaszinóba, két eshetőség előtt áll s a kettő közül egyik sem csábitó; vagy visszautasítja a kaszinó választmánya Kopogót és ekkor Rezsőnek szökni kell Mariska elől, de ha fölveszik, akkor eddigi baráta guya elől kell megszöknie. E kényes helyzet közepette Rezső az aranyutat választotta, mindent ígérni és semmit sem tenni. Itt azonban Mariska férje nélkül számított, mert Kopogó az ígéretet készpénz gyanánt vette és Rezső barátját eleinte gyöngéden, később szemrehányóan, sőt végre sima fergetekkel figyelmezteté adott szava beváltására és midőn mindez nem használt, nemcsak a barátságot, hanem a kölcsönöket is felmondta.

Most kezdődött csak a füresa világ Rezső barátunkra nézve. A hány váltója a nagyvilágon forgalomban volt, azokat mind megvette Kopogó és mindmegannyit megóvatoltatá és beperelte a lejárat napján. Idézés, tárgyalás, végrehajtás, zálogolás, mindennapi vendég lett Rezső házában, sőt már az árverés is ki volt tűzve ősi birtokára. Mariskát is csak hébe-korba láthatta, mert Kopogó sárkány módjára őrizte feleségét és Rezsőnek összes fufangját igénybe kellett venni, hogy Mariskával néhány háborítlan baráti(!) órát tölthessen. És mindezek koronájául nagybátyja, kinek egyedüli örököse volt, hallani sem akart adósságai kifizetéséről.

«Megveszem az árverésen ősi vagyonodat, melyet elprédáltál» — mondá a nagybácsi — «de csak úgy, ha az árverés előtt megkéred báró Göndöri egyetlen dús gazdag leányát. Mihelyt nőül veszed, egy milliót kapsz vele és én nemcsak jószágodat ajándékozom vissza, hanem még életemben minden birtokaimat reád ruházom. Ha azonban akaratomnak ellenszegülsz, kitagadlak mindenemből és koldulni küldelek».

Mit volt tenni! Rezső savanyu képpel harapott a savanyu almába és nőül kérte Magyarország leggazdagabb, de legrútabb leányát.

Kopogó barátunk ezalatt oly szivósan sürgette a végrehajtást Rezső ellen, hogy bámulatosan rövid idő alatt már ki volt

A KIVÁNDORLÓ HAJÓ.

tüzve ez utóbbinak gyönyörű szathmár-megyei birtokára az árverés.

«Azért is boszut állok!» — mondá magában Rezső. — «Ugy ugy, kedves Kopogó barátom! Az nevet legjobban, ki utoljára nevet!» — És mit gondoltok, nemes barátain, miként boszulta meg magát a mi geniális Rezsőnk? Ne is törjétek rajta fejteket. Elmondom inkább, semmint hogy a kielégítetlen kíváncsiság beteggé tegyen. Ugyanaz napon, midőn Kopogó elárvereztette birtokát, ugyanaz nap elsöktette feleségét, Mariskát!!» — — —

Hangos, általános kaczagás követte e pikáns elbeszélést és mindenki sietett Rezső gróffal koczczintani, mert bárhogyan is szabadkozott ez utóbbi, mindenki tudta, hogy a történet, melyet Máni gróf elbeszél, valóban megtörtént vele. Mindenki sietett neki hódító sikeréhez szerencsét kívánni, sőt még a komoly Péter báró is szélnek bocsátott egy szatirikus megjegyzést.

«Rezső barátunk büszke lehet ugyan arra, hogy nemes boszut állt Kopogón — ugymond Péter báró — de igénytelen véleményem szerint sokat levon diadalából azon körülmény, hogy oly ügyetlen Kopogó-féle férj kezéről nem is nagy virtus leütni a szép asszonyt!»

«Persze, ha magunk-féle ember lett volna a férj, akkor Mariska nem lett volna oly könnyű préda, nemde, Péter?» — kérde gunyosan Jenő.

«Csitt, uraim! Ne beszéljünk Péter előtt ily csiklandós tárgyról. Gondoljátok meg, hogy neki is szép ifju neje van».

«Beszélhetek bátran!» — válaszolt Péter báró. — «Az én házi tüzhelyem sziklából van építve s a medisance nem talál benne rést, melyen áthatolhatna».

Erre már Tóni gróf is megszólalt:

«Péter okosan beszél s ha példáját követve, mindannyian megígéreték, hogy abban, mit elbeszélendő leszek, érzést nem láttok és érette meg nem nehezteltek, ez esetben beváltom ígéretemet és miután ebédünk vége felé jár, pous la bonne-bonche, elmondok én is egy csinos kis kalandot».

«Halljuk, halljuk!» — hangzott minden oldalról.

«Gentleman szavakat bírom, hogy senki magára nem veendi és meg nem neheztel!» ismétli Tóni gróf.

«A ki magára veszi, azt kinevetjük!» válaszolt Máni gróf.

«S a ki megneheztel, azt kizárjuk körünkől!» — jegyzé meg a háziur.

«Halljátok tehát!» — kezdé elbeszélését Tóni gróf. — «Volt nekem néhány évvel ezelőtt egy magántitkárom, kit én neveltettem, miután apja évek hosszú során át gazdasági tisztem volt».

«Az anyja nem volt nálad szinte valami?» — szólt közbe Jenő gróf.

«Wie der Schelm ist, so denkt er!» — válaszolt Tóni gróf. — «Különben ösmerve észjárásoknak a gonosz feltevések iránti hajlamát, elhallgatom előttetek, hogy a fiu neveltetése reám nézve erkölcsi kötelesség volt, mert keresztapja valék!»

«A vér tehát a keresztségben vízzé változott!» — gunyolódék Rezső gróf.

«Ugyan kérlek, ne háborgassátok közbeszólásaitokkal Tónit, hiszen így soha sem árjuk el az elbeszélés végét!» — türelmetlenkedék Péter báró.

Tóni gróf gunyorosan nézett végig Péter bárón és így szólt hozzá:

«Légy nyugodt, Péterkém! Elég jókor meghalod a végét. Az én Pista fiam — ezen nevet kapta a keresztségben — igen jó gyerek volt; csinosnak is mondhatom, tanulni is eleget tanult, hanem egy hibája volt, a társaságban nem tudott mozogni. Gyermekeveit falun és az iskolában töltvén, midőn titkárul magam mellé vevém, nevelését elől kellett kezdenem, mert magunk-féle körben jóformán megállni sem tudott.

A míg csak magamnak kellett félszeg mozdalatairól leszoktatni, addig csak szivesen elbibelődtem vele üres óráimban, de egy ízben kezdtem észrevenni, hogy Teréz, az én felolvasóném, szintén erélyesen hozzálátott az én keresztfiam alapos kineveléséhez. Jobbnak láttam tehát, rövid időre a fiut Bécsből eltávolítani és Budapestre leküldeni, hogy az akkori nagyérdékű képviselőházi viták alkalmával politikailag kiképezze magát. — Mondhatom nektek, barátim, hogy, midőn pár hó múlva Budapestre lerándulva, a fráterrel újra találkoztam, reményemen felül kiképezve találtam. És mit gondoltok, ki volt rohamos kiképzésének mestere? Egy szép asszony, főrangú hölgyeink egyik legszebbje. Elmondom nektek röviden e szerelmi kaland történetét. Pista fiunk, Budapestre érkezve, eleinte igen jól találta magát, mert tömött tárczája számos jó barátot szerzett neki, kik fővárosunk mulatóhelyeinek titkos rejtelmeibe oly alaposan beoktatták, hogy a fráter, noha három havi járandóságát előre kiadtam, már két hét múlva siralmas levelet irt és abban mindenféle hazug ürügyek alatt új pénzküldeményért esengett. Néhány napig szándékosan válasz nélkül hagytam levelét, mert nem akartam a bő költésre rászoktatni és a korhelységre szakadalmat adni. Pista urfi ez idő alatt szívszakadva várta leveletem, mert annyira kifogyott a pénzből, hogy egy szép napon az ebéd idejét a muzeum-kertben sétálással kellett eltöltenie. Nem mondok nektek ujságot, midőn emléketekbe idézem, hogy szép verőfényes napokon déli 12—2 óra közt bájos gyermekek csoportja szokott ama kert porondján játszózni. Láttátok ti is gyakran ez idylli képet, mert hiszen nemesak oroszán vadászatra jártok Afrikába, hanem a muzeumkertbe is, csinos gouvernante és bonne hajtásra. Az én Pista fiam is hallotta budapesti új barátaitól, hogy csinos, fiatal ficzónak könnyű munkájába kerül tisztességes ösmerekségre szert tenni a muzeumkertben a déli órákban. Most is, hogy ebéd helyett sétálással kellett tölteni az időt Pulszky papa ezen dominiumában, eszébe jutott, hogy nem tehet okosabbat, mintha szemlét tart a jelenlevő nevelőnkölgyek koszoruján. Dictum, factum! Alig tett pár lépést, midőn a kert egyik félreeső helyén, magános padon csinos ifju hölgyet vett észre, ki valamely érdekes könyv olvasásába volt elmélyedve. Nevelőnek kellett lennie, mert közel hozzá két apró leányka játszózott a porondon egy gyönyörű, nagy fekete kutyával, ki a gyermekek kicsapongó jó kedvét méltósággal türtte. Az én Pista fiam három, négy ízben fel s lesétált az ismeretlen hölgy padja előtt hasztalanul törte fejét, hogy miként kellene megkezdeni az ismeretséget e csinos nevelőnővel; sokkal bárgyubb volt azonban

a jámbor, semhogy a nyílt, gyors ostromhoz bátorsága lett volna.

Már-már letett a reményről, hogy a női szívek hódítása terén az első kísérletet sikerrel megtehesse, midőn a véletlen segélyére jött. A kis leánykák egyike ugyanis a nagy, fekete kutyát délezzeg paripának nézte és kedvet kapván az amazon szerepére, merészen hátára ült, míg a másik angyalka, a mama vagy nevelőnő néni napernyőjével kegyetlen csapásokat mért a jámbor állat hátára. Az okos és hü eb a mulatság e nemét végre megsokalván, de a kegyelt leánykát sem akarván bántalmazni, jobbnak látta a visszavonulást és sebes ügetésre vette a dolgot, ennek pedig az lett következménye, hogy a kis leánykák egyike, — a lovagló amazon — ezen váratlan gyors mozdulatok következtében a gyepre hempergett, míg a másik, ki a kutyára farkába kapaszkodott és azt semmi áron elbocsátani nem akarta, még rosszabbul járt, mert az okos házórzó addig hurezolta maga után a kavicsos uton, a míg a kis bété elbocsátá a kantárt s hangosan bőgve figyelmezteté hozzátartozóit a bekövetkezett katasztrófára.

A padon ülő csinos hölgy abbahagyta az olvasást és a szerencsétlenül járt amazonhoz sietve, azt mindenekelőtt lábra állítá és már épen a másik baba segélyére akart sietni midőn az, félig könyező, félig mosolygó szemekkel a Pista fiu által vezetve a mama, vagy néni előtt termett. Nem akarlak e pásztori idyll hozadalmas elbeszélésével titeket untatni, csupán annak elmondására szoritkozom, hogy Pista a kedvező ürügyet felhasználva, ösmerekséget kötött az ifju hölgygel, kit kezdetben nevelőnőnek nézett és kinek kezdetől fogva szenvedélyesen kezdte csapni a levelet, sőt pláne, midőn megtudta, hogy e bájos hölgy, kivel ez első találkoztól kezdve minden nap összejött a muzeum-kertben, sőt később nyugalmasabb helyen is, fővárosunk, sőt hazánk egyik legünnepeltebb szépsége, akkor udvarlása valóságos rajongó szerelmmé fejlődött. Saját comme il faut köreinknek szégyenére meg kell vallanom, hogy a báróné (miután akaratlanul kiszaladt a szó szájamon, nevezzük őt ezután is bárónénak) a szép, délezzeg, piros pozsgás ifju láttára nem maradt közönyös és a szerelmi vallomás epedő és esengő szavai nem találtak nála süket fülekre. Én nem itélem, nem itélhetem el érte szegény bárónét. Férje, ki nála sokkal korosabb, a magas politikának szentelte életét és e hálátlan szenvedély minden más egyéb iránt közönyössé és az életben rideggé tette. A házassági frigyben boldog, mámorító szerelmet remélt és vélt találhatni s talált helyette hideg, egyhangú, unalmas kötelességet. Akárhányszor titkon, irigykedve nézte a városligetbe robogó pompás fogatból, minő vidám arcú és boldog amaz egyszerű nő, kit ifju kedvese karonfogva, gyalog vezetett ki vasárnaponként mulatni. A gyémántot is irigykedve nézik sokan lángoló tüzeért, pedig ha tudnák, hogy minő kegyetlenül hideg neki a világ. De hagyjuk el az elméletek hálátlan terét és elégedjünk meg azzal, hogy a báróné lassan fokozatosan hozzászokott a gondolathoz, miként neki is szabad titkon, senkitől nem sejtve, néhány boldog órát lopni a rideg, unalmas életből. Azután meg a Pista fiu,

félszeg mozdulatai, korlátolt szellemi tehetősége daczára oly jó, oly kedves, oly gyöngéd tudott lenni, hogy néha szinte felvillanyozta e szegény, gyöngé női szívet, mely férje oldala mellett már régóta megfagyott volna, ha az anyai szeretet nem ad neki erőt halálig untató élete elviselésére. Otthon fázott, de a Pista fiu oldala mellett szinte fölmelegedett és ösztönszerűleg érezte, hogy lehetne ő is boldog, ha a sors másképp nem akarta volna.

Az én kópé keresztfiám ez alatt a hetedik mennyországban uszott. Mit bánta ő a képviselőházat, keresztapját, pajtásait — nem törődött sem étellel, sem itallal, sem kártyával és csak akkor volt elégedett, ha elérkezett a pillanat, midőn kedves bárónéja tengermély, bájos szeméibe tekintetett.

A szerelmes pár boldogsága tehát tökéletes és teljes leendett vala, ha az emberi természet a jóból nem volna hajlandó mindig többre vágni, mint a mennyit a sors belőle osztalékul adott. Hány unalmas, tétlen órát kellett a bárónénak, önmagára hagyatva, rideg, fényes termeiben eltölteni; gyermekei a nevelőnk körében tanulással voltak elfoglalva, avagy gyermeki boldog álmukat aludták; férje, a házon kívül, a politika-delnővel kaczerkodott és őt magára hagyta otthon. Unatkozva járt ilyenkor fel s alá fényes termeiben és sóhajtvá gondolt rá, hogy minő jó volna, ha ilyenkor a Pista fiu mellette lehetne, és vidám arczával bevilágítaná azon ködös légkört, mely most is ónsúlylyal nehezdedett lelkére. Persze, hogy az én keresztfiám is azon véleményben volt, hogy mi sem lenne czélszerűbb, mint az életet a bárónéval vigadva tölteni el.

«Ha én oda vihetném a dolgot, hogy férjem mutassa be önt nekem, akkor nem volna lehetetlen önnek házuknál állandó foglalkozást találni!» — mondá egy napon a báróné és kémlő tekintetet vetett a Pista fiu mosolygó arczára, mintha tőle várta volna a megváltó eszmét. A ficzkó pedig szépen, illendően, hizelkedve kezét csókolt és így válaszolt:

«Bizony, jó volna az, édes egyetlen aranyom! Beh kár, hogy lehetetlen!»

A báróné felsóhajtott és elgondolta magában, hogy minő boldog, hű feleség lenne ő, ha férje kimagasló szellemének ilyen üde, ifju porhüvelyé lenne és minő bűnökre ragadtatná el magát, ha e csinos, jó fiu kölesön kérne egy kis szellemet az ő férjétől. A Pista gyerek előtt azonban nem leplezte le e kevésbé hizelgő gondolatait, hanem csupán annyit mondott: «Holnapig gondolkodni fogok, nem találok e módot e lehetlent lehetővé tenni».

Eljött a holnap és vele a kitűzött légyott órája. A szerelmes pár együtt üldögél a muzeum-kert egyik padján, míg közel hozzájuk a két kis leányka játszadoz. Az ősz már a küszöbön áll, a fák kezdik hullatni sárga leveleiket és a szellő is bátrabban dudol, mert látja, hogy eltévedt, idő előtti fuvalma ugyancsak borzongatja az emberfiát. A báróné mélabusan szemléli e hirnőkeket a közelgő ősznek, mely annyi titkos, vidám órától fosztandja meg. Hosszasan tekint a Pista gyerek nyílt, becsületes szemei közé, mintha onnan akarná kiolvasni, nem-e méltatlanra pazarolja szíve érzelmeit s méltó-e e gyermek azon súlyos

áldozatra, melyet neki ő, a szerető anya, a közbecsülésben álló főrangú hölgy hozott és még hozandó lesz. A vizsga megnyugtatólag üthetett ki, mert néhány másodperc múlva így szólt:

«Pista! Igazán óhajtana ön folyton körömben élni?»

«S még kérheti?» — válaszolt . . . neheztes oly őszinte hangján Pista, hogy a báróné megkönnyebbülve sóhajtott fel.

«Figyeljen tehát!» — folytató a báróné. «Tervet készítettem, mely ha sikerül — pedig csupán az ön ügyességétől függ, hogy sikerüljön — érjem önt pár nap alatt be fogja nekem mutatni; igaz, hogy ettől még messze van odái: az ut, hogy házuk állandó látogatója, sőt tagja lehessen, de, ha ez első lépés megtéve, a többi szintén sikerülni fog. Tervem tehát ez: ma este elmegyek a népszínházba és miután férjem el van foglalva, nővérem fog oda kísérni. Az előadás után sirva fogok férjemnek panaszkodni, hogy a színházból hazajövet elvesztettem nyaklánczomat és az azon függő medaillont, melyet férjemtől menyasszonyi ajándékul kaptam. Elethiven fogom játszani a kétségbeesett és hangsúlyozandom előtte, hogy leginkább azon okból fájlalom e veszteséget, mert az boldog menyasszonykórban tőle származott; ez hizelegni fog férjem hiuságának és könnyü szerrel reá veendem, hogy falragaszok útján fényes jutalmat ígérjen a becsületes megtalálónak, ki az ékszert visszahozandja. — «Nos, ért engem, Pista?»

A fiu éghez emelt szemekkel gondolkodott, de bizony ott sem találta meg a rejtély kulcsát és végre így szólt:

«Őszintén megvallom, még nem értem!»

A báróné arczát ez együgyü válasza gyöngé pir lepte el és boszusan toppantott bájosan picziny kis lábával.

«Hallja tehát! Az ékszert csak színlag fogom elveszteni és azt ezennel önnek adom; ön azonban mihelyt a falragaszokat elolvasandja, férjemnél, mint becsületes megtaláló az ékszerrel együtt jelentkezni fog. Férjem természetesen ki fogja akarni fizetni a kitűzött jutalmat melyet ön azonban visszautasítand és csak azt kötendi ki magának, hogy az ékszert személyesen adhassa át nekem. Férjem, azon hitben, hogy nekem a megkerült ékszer nagy örömet okozand, sietni fog kérését teljesíteni s bemutatandja önt . . . Nos, megértette már hadi tervemet, maga kis ügyetlen?» — kérde a báróné, mialatt zsebéből ékszertokot vonva ki, azt Pistának átnyújtá.

Pista égre földre esküdött, hogy most már teljesen érti a dolgot és hogy nagyon ügyesen fogja eljátszani szerepét, melyet a báróné, különben a legapróbb részletekig több ízben szájába rágott.

Válniok kellett! Pista magához vevé az ékszertokot és néhány szenvedélyes kézcsók után azon ígérettel távozott, hogy pár nap múlva a báró által lesz a főváros legszébb hölgyének bemutatva.

«A terv nem volt rossz!» — jegyzé meg Máni gróf. — «Becsületére vált volna Páris bármely arszlánnójének».

«A fejlődést szeretném ösmerni!» — mondá Rezső gróf.

«Fogadni mernék, hogy az a fráter valami ügyetlenséget követett el!» — jegyzé meg Jenő gróf.

«Halljuk gyorsan a végét, mert szánnám

szegény bárónét, ha e szeszélyke miatt kellemetlensége támadt volna!» — mondá György ur.

«Te, ugy látszik, Péterkém, nem vagy kíváncsi!» — jegyzé meg gunyosan Tóni gróf. — «Találd el, mi történt ezután?»

«Nem értek a talányok megoldásához és a modern Messalinále viselt dolgai nem érdekelnek!» — válaszolt alig eltitkolható izgatottsággal a báró.

«A te Pista fiud aligha zálogba tette az ékszert!» — találgatá Jenő gróf.

«S te, mint keresztapa, kiváltottad!» — egészíté ki Rezső.

«S most te vigasztalod a bánatos bárónét!» — fejezé be a találgatás sorát Manó gróf.

Tóni gróf mosolyogva fejét rázta és gunyos pillantást vetve Péter báróra, így szólt:

«Tévedésben vagytok. A fiu az ékszert nem tette zálogba, én azt tehát ki nem váltottam, sem nem jutott nekem a szerencse, a bánatos bárónét vigasztalhatni. Pista, mihelyt a falragaszokat olvasta, jelentkezett a bárónál, mint az elveszett ékszer becsületes megtalálója, de egyelőre is sietett kijelenteni, hogy jutalmul pénzt el nem fogad, boldognak érzendi azonban magát, ha a bárónénak, mint a főváros legünnepelebb hölgyének bemutatathatná hódolatát.

«Jőjjön, uram!» — mondá a báró. — Bemutatom nőmnek, kinek személyesen adhatja át megtalált ékszerét».

«Láthatjátok nemes barátim, hogy a báróné terve pompásan sikerült. A Pista fiu be lett mutatva a férj által és azon utra terelve, hogy ez utóbbi bizalmát kinyerje. A szép asszony arcza ragyogott a diadaltól, pedig, szegény, ha tudta volna a jövő másodperc titkát! . . .

A báró az első bemutatások után felszólítja Pistát, hogy lenne oly szíves a talált ékszert nejének átadni; a kölyök benyul oldalzsebébe és kihuzza az ominózus ékszer — — — nos, találjátok el, mikép? Nem találjátok el? Halljátok tehát: *előveszi az ominózus ékszert — — — tokostól együtt!* Elképzelhetitek, hogy a férjet nehéz volt meggyőzni arról, hogy a szép asszonyok a legújabb divat folytán ékszereiket tokban hordozzák a színházba és elképzelhetitek azt is, hogy az én Pista fium nem nagyon dicsekedett el azon fogadtatással, melyben a bárói házban részesült.

«Bravo, bravo!» hangzott minden oldalról.

«Éljen az elbeszélő!»

«Éljen Pista gyerek!»

«Éljen a szép asszony!»

A poharak vidáman összecsengtek.

«Nini, de hová lett Péter báró?» kérde Máni gróf. «Vele is óhajtanék koczczintani».

«Unalmasnak találta elbeszélésemet s végét be nem várva elosont!» jegyzé meg mosolyogva Tóni gróf.

«A példa, ugy látszik, ragadós!» szólt közbe Jenő. «Tóni megugrott Schneider miniszter elől Bécsből, közülünk pedig az ő ékszertokos irnoka ugratta meg Pétert».

«Honny soít, qui mol y pense!» fejezé be a pikáns aperçuk sorát György, a háziur és ezzel a vidám társaság re bene szétoszlott, másnap újra kezdendő a trón és oltár támogatásának stereotyp, komoly szerepét.

Téli világ.

Itt van a fagy, az első fagy, a tél, a fehér tél. Nem, még nem a fehér tél; mert a szegény fák gyöngye ágai még mindig köpeny nélkül dideregnek, a föld nem kapta még meg téli pompáját, még nincs havunk.

Pedig a tél olyan szomorú fehér palástja nélkül. Épen mint a tavasz lenne virágok nélkül. De ha felölti csillogó, ezüsttel át-tört diszöltönyét, oly látványt nyújt, minőnél bájosabbat, elragadóbbat sem a kecses tavasz, sem a gazdag nyár, sem a méla őszy nyújtani nem képesek.

Lehetséges-e nagyobb, csillogóbb, káprázatosabb pompát képzelni egy igazi, az évszak valódi jellemét bíró téli tájképnél? Minden halom egy-egy oltár, minden fagyogva a téli nap sugaraiban egy-egy kristály-csillár, minőnél pompásabbal még a királyok sem ékesíthetik fel termeiket. Hát még a hegyek, az erdők!

Szóval a többi évszak mind elbujhat a tél pompája és költészete előtt!

De csak künn, a felséges szabad természetben. A nagy városban a télnek nincs költészete. Itt a hó oly gyorsan és könnyen sárrá változik, itt a tél nem mint egy nyájasan mosolygó öreg ur, hanem mint egy rideg, szivtelen nyomort és szenvedést hozó zsarnok lép fel.

Nézzétek csak a szegények gyermekeit az utcákon. Hogy dideregnek könnyű és elégtelen foszlányunkban. Orruk és fülök mily piros a hidegtől szegénykének. S hogy iparkodnak lehelleikkel melengetni keztyűtlen kezecskéiket. S kísérijétek csak haza őket lakásaikra, majd meglátjátok, hogy otthon sem vár rájuk meleg szoba. Egyetlen gyönyörűségük: az ablakon a fagyvirágok, az egyedüli szépség, a mit a tél számukra hoz. De ebben is csak dide regve lehet gyönyörködniök.

Dideregve és éhezve, mert télen az élelmi szerek drágábbak, a kereset meg kisebb!

Ó gazdagok! Azoknak könnyű! Prémis bundáikban nem érzik a metsző hideg csipését s a kandallók lángjai körül olyan édes dolog párolgó thea mellett csevegni akkor, midőn künn a vad szél az ablakokat rázogatója és a járó-kelők szeméit és arcát jegeczes hópolyhekkal csapkodja.

Ők azt is tudják, hogy miként lehet kijátszani a természetet, s hazug tavasz talmi-virágaival ékesítik fel termeiket. Azok a fényes bálók telve csillárokkal, dallamokkal, virágokkal és képmutató, hazug mosolyokkal! S azok a szegény, éhező és didergő gyermekek az utcán!

Lehet-e ennél fájdalmasabb és szomorubb ellentétet képzelni?

Ó jó szívek, kik e nagy ellentétet legalább némileg enyhíteni iparkodtok, legyetek megáldva!

Mert vannak ilyen szívek, a melyek lángot gyujtanak a hajléktalanok menhelyein s olesó tápszerekkel látják el a népkonyhák asztalait. Vannak, a kik jobban gyönyörködnek egy elérzékenyült arcz hálakönnyeiben, mint a legfényesebb estélyek pompájában!

A társadalom már kezd gondoskodni a nyomorultakról, de még koránt sem eleget és mindenképp felett nem úgy teszi, amint kellene.

Miért megalázni alamizsnával a szegényeket? Mikor olyan könnyű volna arra képesítenünk őket, hogy munkájokkal és saját szorgalmokkal kereshessék meg mindazt a mire szükségök van

Allítsunk önkéntes dologházakat és lássuk el azokat olynemű munkákkal, a minőket mindenki elvégezhet. Gyermekek, agg, erős és gyöngye. A melyeknek teljesítésére semminemű külön képesség és előismeret nem szükséges. Találjunk ki olyan munkákat, a minőket még a nyomorékok, a vakok, bénák is teljesíthetnek.

Adjunk mindenkinek alkalmat a munkára s tartsuk éjjel-nappal tárva e házak kapuit mindenki előtt, ki oda akar menekülni és akkor nem lesznek éhezők és koldusok. Mert akkor eltíthatjuk a koldulást, így szólhatván hozzájuk: Oda mentek, ott kaptok meleg szobát, tisztességes táplálékot és ruhát, annyi és olyan munkáért, a minőt mindenki képes elvégezni. Te is szegény barátom, bár fél kezded van csak, és te is, te szánandó, ha bár a kegyetlen sors meg is fosztott szemeidtől.

Vajjon kivihetetlen lenne-e ilyen intézetek felállítása?

Épen nem. Akár hány példa van rá Amerikában, a hol ily házakat egyes vállalkozók üzletből tartanak fenn s még nyereséget is huznak utána.

Ily módon lehetne gyökeresen és emberies módon segíteni a nyomorultakon és elérni azt, a mire minden résztvevő szívnék törekednie kell: hogy senki se fázzék, senki se éhezze és senki se essék terhére a társadalomnak!

Csak merész és lelkes kezdeményező kell s a dolog könnyebben fog menni, mint az ember képelné.

De hol az a bátor emberbarát?

B. S.

Két rege.

Egy rózsza története.*

«Ki tépett le téged szegény kis rózsza?» — kérde a leányka egy földön fekvő kis piros rózsától, mely bársony leveleit lankadtan ereszté le.

«Ki fosztott meg boldog életemtől, mondd meg nekem» s hogy válaszát jobban ellessesse, fölemelé őt s kis fülét a haldokló rózsára illeszté, de mind hiába, egy-egy halk sóhajjal felelt csak.

«Beteg vagy úgy-e, nagyon beteg? De várj, friss vízbe teszek s ápollak majd és gondozlak s magadhoz jössz ismét». Be is vitte a virágot szobájába, vízbe tette s csókolgatta levélkéit, nem tudom, a víz-e vagy a csók használt, de a rózsza éledni kezdett s kedves mosolylyal köszöné meg a leányka jószágát.

Eközben érkezett az éj s a kis leány aludni ment, lehajtá fejcskéjét fehér párnájára s utolsó tekintetével is jóéjt intvén kedvenczének, mosolylyal piros ajkain elaludt.

Az éji csendet semmi sem zavarta, a legyek sem dongtak mint máskor; a szunyogok is kifáradtak tán mások vérért örökösen szivni, mert a nyitott ablak daczára

* Felhívjuk olvasóink figyelmét e csinos rajzokra, szerzőt pedig kérjük, örvendeztesse meg lapunkat czentul is dolgozataival. Szerk.

sem jöttek a szobába, a falevelek is mind elaludtak, mert ma elmaradt a szellő, az a jó mulattató, ki a kíváncsiaknak annyi ujságot hoz messze földekről, még a hold is nagyon álmos lehetett, mert ez éjjel elfeledte, hogy neki tulajdonképpen fönn az égen kellene a világ felett őrködni, nem pedig valamely kényelmes felhőben pihennie, szóval minden aludt csak egy nem: a kis rózsza. Ez halkán mind közelebb húzódott a leányka felé, mignem szóke kiomló fürteire hajolván, fülébe ezeket sugá: «Kis leány, kinek jó szívet meghatá az én sorsom, s ki ápollál engem, jószágod meghálálni másképp nem tudom, mint hogy elbeszélem neked történetem; rövid az és szomorú».

«Hazám, otthonom ösmered; azon bokorban láttam az első napsugárt, melynek tövében fellelél; piros pünkösdi hajnalán hasadtam s az ég angyalai mind sorba csókolának éltem első reggelén, de midőn eltávoztak — oh mint csodálkozám! minden leveleimen egy fénylő harmatesepp volt, melyet az angyalok lehelték reám. Tudod, leányka, mi az első harmat a virágon? Minden csepp egy-egy adomány, melyet az égiek osztanak; én kedveltjük lehettem, mert leveleim mind csak úgy tündököltek a sok fénylő ajándéktól, melyek közt jó illatom, szépségem, tövisem, mellyel védhetém magam, foglalák el az első helyet; s mivel jó is meg szép is voltam, mindenki szeretett; játszótársam a könnyű lepke s a lábaimnál csörgedező kis patak voltak, tanácsot pedig egy nagy hárstól és egy öreg szürke veréb-től kértem, kik már nagyon tapasztalt egyének s nekem jóakaróim voltak. Ezek mind boldogítottak engem, de leginkább: szerelmem! — Oh szerettem úgy, de úgy a meleg szellőt, mely naponta lejött hozzám s édesen ringatott karjai között; szerettem őt rózsalelkem egész illatával! — Istennek képzelém, ki az égből jöve engem boldogítani! De oh ezen édes álomom nem tartott sokáig, fölébredtem s megláttam, hogy csalva vagyok, mert ő nem volt más, mint a rideg szél, melegét csak a naptól kérte, hogy jég szívét elrejtse előlem! Ő nem volt Isten, csak ámitó! — Oh leányka, nem tudod, mi az, ha a szív abban csalódik, mit e földön legjobban szeretett s miben leginkább bizott. Lassan hervadtam, elvesztém ifju korom éltem tavaszán; hiába mesélt a kis patak szebbnél-szebb dolgokat a holdról, melynek ezüst sugarai az ő vizében fürödtek és sok hold-titkot megsugtak neki, hiába repkedtek aranyos lepkek körül a napfényben, játéokra csábitva, én már nem valék többé fiatal! — Hervadtam láthatóan, mig egy napon a kertész mellettem menvén el, meglátott s úgy vélte: «ezen hervadt rózsza árt a kert hatásának!» s levágott! Én köszönöm ezt neki, mert megmentett az élettől, mely hit nélkül szerelmem tárgyában, elviselhetlen lett volna nekem.

«Isten veled kis leány, nekem friss víz már nem adja vissza életem!»

A leányka összerezzen s felemelvén fejét, a kis rózsára tekintett s látta, mint húzódnak annak bársony levelei mindinkább össze, mignem kis fejét lehajtván, elrepült lelke egy jobb hazába, hol csalódás már nem fogja érzi soha!

A napraforgó.

Napos mező közepén állt egy szép nagy napraforgó, sok tengeri és paszuly vette körül, békés szomszédok, kik, a mint mondák, szeretni is tudták volna a napraforgót, ha az olyan rideg és szerfelett büszke, igen büszke nem lett volna. De így, ha barátai, az egerek, bogarak, vagy ők szóltak is hozzá, ő vagy csak kissé bólintott a fejével, vagy épen nem felelt, hanem messze elnézni látszott bogár, tengeri paszuly, mező, hegy felett, föl oly magasra, a milyenre csak a sas tekinthet: a napba! «Ugyan mit lát ottan», gáncsolák szomszédai, «egy nagy réz tányér az egész, mely oly bolondul világít, hogy mindenki megvakul tőle, a nélkül, hogy valami szépet látott volna benne!» Igazok volt, nekik köznapi lényeknek csak vakító és nem lélekemelő a napba tekinteni; de ha a napraforgó néz a napba, ő annyi dicsőt, képzelet fölöttien gyönyört lát benne, hogy nem esoda, ha a világot, melyben él, elfeledi s nagy sárga szemének tekintetét a napra függesztve él — és hal meg!

SPORT.

Az öreg tör-vető.

I.

Föltartóztathatlanul hömpölyög tova a polgárisedés hulláma az északamerikai kontinensen nyugat felé. Előnyomulása közben megsemmisíti a szilaj néptörzsek utolsó nyomait is, melyek egykor erdőt, mezőséget oly kiválóan jellemeztek. Ott, a hol még harmincz év előtt a fekete medvékre s hódakra vadásztak, most városok emelkednek, gőzgépek prüszkölnek, zakatolnak s harangok zúgnak az egyházak tornyaiban. Fájó szívvel, komor arccal szemlélik e változást a régi vadászok, ha visszapillantanak a multba, hajdani vadász élményeikre. Az ő területeik nagyon szűk térre szorítvák immár, az ős benszülöttekével együtt. Lassanként kihálnak amaz érdekes alakok, melyek fél századdal ezelőtt a regényes elbeszélésekben szerepeltek. Talán nem mese az idő, mikor mesés alakokká válnak ők kik nagyobb részben a valóságból kölcsönözvők, bármennyire hihetetlennek tűnjék is föl kalandos élményük leírása. Ragadjuk ki tehát emléköket a feledség homályából, föltárva egyes érdekes mozzanatokat a multból.

Pár évvel ezelőtt a Felső-Missourinál, a st.-louisi szörme-kereskedő-társulat állomásán egy nélkülözések és veszélyek közt megőszült tör-vetővel, az öreg Pierre-rel találkoztam. Az öröm és fájdalom vegyes érzetével gondolt ő amaz időkre vissza, midőn St. Louis még csupán a telep nevet érdemelte meg; midőn még gőzhajók nem szeldelték a Missouri és Mississippi hullámaikat, s a könnyű csónakokkal meg a nehezebb bárkákkal hetekig, hónapokig oly távokat voltak kénytelenek megjárni, a melyeket most néhány nap alatt végeznek. Az őserdőkben a fejszével való pusztítást gyűlölte az öreg Pierre, s a nehéz sóhaj keserű panaszként szakadt föl kebléből, midőn beszélni kezdett a végtelenbe nyuló

rétségek bölénycsordáinak s a hótelepeknek szemlátomást való pusztulása felől.

«Junius első napjaiban volt az, — kérdé az öreg egy este, — midőn egy csapat omaha- és otton-indián által körülvevő várcsunkban a kandalló körül heverészvén, jóízűen pipáztunk; — igen, épen junius hó elején, még most is emlékezem, pedig hát negyven és egynehány év mult el azóta, mikor én St.-Louisban — mely akkoriban nem igen volt több egyszerű telepnél — három barátommal utra indultam. A szörme-kereskedő-társulatnál szolgálta állani nem volt inyünkre. Előnyösebbnek véltük s hajlamunkhoz is jobban illett, ha mi mint szabad vadászok a nyugatot átbarangoljuk. Mindamellett is azonban nem kerülhettük ki a társulattal való érintkezést, a mennyiben időnkint ennek forgalmi állomásait kénytelenek voltunk fölkeresni, hogy vadászszákmányainkért cserébe élelmi czikkeket s egyéb szükséges dolgokat kaphassunk. A mi igénytelen föl-szerelésünk kevésből állt s hamar elkészültünk vele. Volt egy-egy paripánk s két teherhordó lovunk a lőszerkészlet, hódbőr, liszt, só, egy hordócska pálinka meg a szükséges dohány szállítására, s ez nekünk ép elégséges vala. Nehány gyapot-takarót c atolt föl mindenünk a nyergéhez s vidámabb társaság aligha vonult föl valaha a Mississipp partján, mint mi, a midőn észak felé irányzók utunkat.

A St.-Antony-zuhatagokhoz iparkodtunk, melyek közelemben az őszi vadászatot megkezdeni szándékoztunk. Sok bajjal járt ut volt ez mindenestre. Tört utról szó sem lehetett s nem egy ízben voltunk kénytelenek a folyam által partra vetett szálfák-ból tutajt ácsolni össze, hogy lovainkkal átkelhesünk a Mississippibe torkoló mellék-folyókon. Minden akadály mellett is folyvást haladtunk mi előre, úgy hogy már hat hét múlva elértük a Pepin tavát. A folyónak ott kezdődő sziklás partjai arra kényszerítének minket, hogy az utazásnak más módját válasszuk. A sippewäsek legközelebbi falujában becsértük lovainkat egy jó, nyirfakéregből készült tágas csónakért és értékes prémes fölőtért. Utóbbi a csónakban helyeztük el, legalól a hordócska pálinkát s midőn csónakunkba szálltunk alig látszott az veszíteni könnyűségéből. Mihelyt bemerítők evezőinket a folyamba, gyorsan siklott tova járművünk, a nélkül, hogy az evezés erőködésünkbe került volna.

A part mentén eléggé gyorsan haladtunk tovább, a csöndes vizen. Helylyelközzel fölkerestük a kisebb folyamok torkolatait a hódak végett, de sokáig minden siker nélkül. Csak midőn a st.-antony-i nagy zuhatagok moráját hallottuk, vettük észre egyszersmind annak a jelét, hogy egy nyugat felől jövő nagyobb patak, jóval felebb hód által lakott viz. Természetesen a sekély mederben haladtunk fölfelé s nemsokára mesterségesen készült gátakat fedtünk fel, melyeket csak szakértő ismerhetett föl hódmunka gyanánt, oly csinosan fonták egymásba a galyakat s erősíték meg földdel és kövekkel ez okos állatok.

A gátak mögött árborította rét terült, valódi paradicsom a hódaknak, minthogy köröskörül fűzfá-berek csoportosult s oly előnyösen a tulajdonképeni patak közelében, hogy ha azokat a hódak éles fogai-

kal ledöntötték s földolgozták, a kész épületfát egész kényelemmel usztathatták rendeltetése helyére. Itt ott kimagaslottak amakerek halmok is a víz színe fölött, a melyeknek mindenike egy-egy hód-pár lakhelyét jelzé. Valóban nagy gyönyörűségünkre szolgált mindezt látni s a ki valaha száraz talajon megfigyelte, mily esetlenül mozog a hód ide-oda s mily ostobául tekintget szerte nagy patkányszemeivel, el nem képzelheti, mikép tudnak ezek az állatok oly ügyesen építeni, hogy sok tekintetben az ember is tanulhat tőlök. Szinte sajnáltuk őket, mikor életüktől megfosztottuk; de hiába, nem tehattunk róla: keresetmódunk igényelte ezt!

Mikor oda értünk, kissé még korai volt reájok vadászni; különösen ősszel, a szörme értékét illetőleg nagy a különbség négyheti elhalasztásnál. Elhatároztuk annál fogva, még egy ideig a zuhatagokon felül vadászni és csak késő ősszel térni vissza. Gondos kémlelődés után meggyőződünk, hogy a hód-község környékén már rég nem jártak mokassinok és így semmiféle háborgatástól nem tarthattunk. Száeaz helyet keresve tehát ki-nagy kerek gödröt ástunk s oda raktuk be mindazt, a mit addig vadászszákmányul birtunk és a sippewäsektől cseréltünk. A hüs napokra tartogatott pálinkás hordócska legalól volt elhelyezve.

A felesleges földet bedobtuk a vízbe, aztán befedtük e raktárunkat galyakkal, kövekkel, hanttal s végre egy ezen rakott tűz hamujával akképen, hogy a legravasabb vadember is átmehetett ott, a nélkül, hogy legkevesbbé gyanította volna, mily kincs fölött vonult el.

A most már megkönnyebbült csónakon sikerült nekünk közvetlen a zuhatagokig előre hatolnunk. Ott a partra huztuk járművünket, vállainkra vettük s megkerültük a zuhatagokat oly távolságig, míg csak nyugodtan folyó vízre nem találtunk, hogy azon fölfelé biztosan folytathassuk utunkat. A szép hód-telepet hátunk mögött hagyva, nem volt többé utunk sietős. Ott állapodtunk meg, a hol nekünk tetszett, ott pihentünk meg, a hol vadat kaptunk s a vadászatot inkább csak szórakozásnak tekintettük. Ez volt aztán az oka, hogy még egy hét múlva sem haladtunk messzebb, mint más körülmények közt egy nap alatt.

Egy délután nagyon korán pihenőt tartottunk, mert közvetlen a part mellett igen alkalmas, kényelmes helyet találtunk a kikötésre. Egy terepélyes, sűrű lombozatu fa alatt akartuk az éjet eltölteni. Tűzet raktunk s míg én és pajtásaim egyike azzal voltunk elfoglalva, hogy egy jó vadász-lakomat hevenyészünk, addig a többi kiindult, meggyőződni a környék biztos volta felől. Én néhány husszeletet vontam föl vesszőből készült nyársra s ennek sütéséhez kezdtem, míg társam, Dan — ki már szintén negyedszázad óta járta a vadászterületeket — egy kövér pulykát kopasztott. Sok beszédre nem tárgyunk s én minden figyelmemet a husszeletekre fordítottam s a legnagyobb gonddal kentem be egy szarvaslábszárból nyert velővel, melyet kevéssel előbb vettem abból ki s olvasztottam föl.

Egyszer a távolban lövés dördült el, csakhamar aztán a második. Jó jelnek ezt semmi esetre sem tartottuk s gyanakodva figyeltünk. Mivelhogy én a peesenyeszele-

teket nem akartam ott hagyni, Dant szólítám föl, tekintsen szét egy kissé, ha valamit láthatna. Mi ugyan a *sippewäsek* területén voltunk, de hátha az ördög ezekkel egyik legnagyobb ellenségét, a *sioux*-kat kozta közelünkbe.

Dan fölmászott a sűrű lombozatu fára s azon úgy el volt rejtve, hogy én sem pillanthattam meg a lombok között. Óvatosságból fegyverét is fölvitte magával.

Igy mult el körülbelül tíz percz s én korántsem gyaníték komoly veszélyt, midőn egyszerre Dan hangját hallám, ki halkán szól le hozzám: «Menekülj!» Hogy veszélyt fenyeget, hangjából következtettem. A nélkül, hogy tétováztam volna, fölkaptam fegyveremet, löportartómat és golyótáskámat s két ugrással a csónakban valék, melybe mindent bedobtam. Ugyanekkor egy fél tuczat *sioux*-t pillantottam meg, kik a közel bokorból törtek elé, fölemelt baltákkal és nyilakkal rohanva felém.

Nem volt veszteni való időm. A csónaknak hatalmas lökést adva, szerencsésen elértem az áramlatot, azonban minden evezőt hátrahagytam, miután azok a sátor kifeszítésére szolgáltak.

E hiányom nem kerülte ki a vadak figyelmét s a helyett, hogy néhány nyilat löjjenek utánam, négyen közülök a vízbe vetették magukat, hogy ekkép engem legkönnyebb módon hatalmukba ejthessenek. Az áramlat e közben egész erővel kapta meg csónakomat s ragadni kezdte azt; azonban a négy *sioux* eléggé gyorsan követett. Egyre kisebb lett köztünk a távköz s vad tüvöltéssel viszonzák a parton maradt társaik biztató ujjongásait.

En még akkor fiatal ember voltam s fegyveremet meleg emberhusra még soha sem lőttem ki. Ama helyzetben azonban, a melybe most jutottam, nem lehetett sokáig haboznom. Cézoltam a hozzám legközelebb esőre s ép abban a pillanatban, midőn a golyót lebukás által iparkodott kikerülni, lőttem főbe. Magasan kiemelkedett a vízből s aztán vörös vonal jelzé ama helyet, a hol áldozatom alámerült. Dühös felordítás követé e lövést a partról és az engem uszva üldözők részéről, miközbeu erejüket még jobban megfeszítették. Meglehetősen vértelen állapotban jutottam, mert puskámtól a legközelebb pillanatokban nem félhetek s midőn épen új golyót akartam csövembe eresztetni, két üldözőm megragadta csónakomnak a szélét. Most válságos pillanat következett be.

Mig a két vörösbőrű gazember csónakomat fölborítani iparkodott, hirtelen lettem puskámat s a hozzám közelebb eső ellenségnek, a nyaka alatt mellébe döftem késemet s halálkiáltását a felette összeesapó hullámok fojtották el. Azonban azt a pillanatot, mig én ezzel elbántam, fölhasználta a másik, hogy midőn lehajoltam, nyakamba csimpaszkodhassék s egész erejével a csónak párkányára nyomja le a fejemet. Elveszve érzettem magamat. Légző csövem annyira összeszorult, hogy eszméletemet kezdtem veszíteni. Karjaim ereje, melyre támaszkodtam, hogy a csónak föl ne boruljon, kimerült és zsibbadt kezemből kiesett a kés. Vad sivajjal kapott utána ellenfelem. Nyilván az volt a szándéka, hogy engem élve fogjon el, mert midőn a csónak mindinkább oldalt hajolt, iparkodott azt föntartani s ugyanakkor föl is kapasz-

kodni abba. A nélkül, hogy nyakamat elbocsátotta volna, csupasz térdét a csónak párkányára helyezte, mi által egyensúlyt veszített s visszaesett a vízbe. Csak egy fél másodperczre bocsátá el nyakamat, de mielőtt újra megkaphatta volna azt, ismét hatalmamba ejtém a kést és mellébe merittem. Ekkor utolsó ellenségem felé fordultam, ki ép akkor nyujtá ki kezét a csónak felé; most azonban egyszerre megváltoztatta szándékát s gyorsan a part felé uszott. Bámulva néztem utána. Eleintén el nem tudtam gondolni, mi történhetett. Oly sajátos és természetellenesnek tünt föl előttem minden. Gondolataim összezavarodtak. Csak az önfentartási ösztön maradt bennem ébren. A bizonyos halállal szemben egy emberéletet nem becsültem most többre, mint a méreggel telt csörgő kigyót.

Első gondolatom az volt, hogy a három *sioux* halálát és megmenekülésemet, elfogott bajtársaimon fogják megboszulni, kik a legiszonyubb kínzásoknak lesznek kitéve; mert abban az időben még kegyetlenebbek voltak a vademberek, mint mai napság.

Azonban én magam is oly helyzetben voltam, hogy csak igen csekély reményt köthettem megmenekülésemhez. Ugyanis csónakommal az ár közelébe jutottam s onnan oly gyorsan siklott tova, mint a nyíl, a nélkül, hogy a legkisebb eszköz állt volna rendelkezésemre, azt futásában kormányozni.

Eleinte még uszás által elérhettem volna a partot; de akkor fegyveremet hátra kell vala hagynom. Különbösen is, azt sem lehetett tudnom, vajjon nem jutok-e a *sioux* ok kezei közé.

Szerencsémre az áramlat a tulpart felé ragadta csónakomat. Egyelőre nem is ügyeltem erre nagyon; mert a zuhatagok robaja egészen fülemig hatott el s elképzelttem magamban, mi minden történhetik akkor, mikor én a mélységbe törekvő hullámokkal alázuhanok. Csak mikor azt vettem észre, hogy a csónak a part közelében, a nélkül hogy azt érintené avagy hozzá ütődnek, szirtek és sziklatömbök közt suhan tovább, jött meg újabb életkedvem. Először is a löportartót és golyótáskát kísérlém meg kidobni. Óvatos hajítással mind a kettőt egy sziklára dobtam, mely a parttal összeköttetésben állt. A legközelebbi alkalmas sziklára fegyveremet hajítottam ki. Ekkor szétnéztem, mikor nyilik kedvező alkalom, hogy magam is menekülhessek. Ám az ugrás sokkal bajosabb dolog, mint egyes tárgyak partravetése. Végre is, — az áramlat épen irányt változtatott, újra a tulsó part felé — ép egy meredeken magasra kapaszkodó szikla mellett haladva el, minden erőmet megfeszítém s az e mögött folyó csöndes vízbe ugrottam. A csónak az erős lökés miatt fölfordult s a hullámok tova sodorták; én azonban megmenekültem s habár minden fáradság nélkül, sikerült partra vergődnöm. Csakhamar aztán újra birtokában voltam fegyveremnek és löszerkészletemnek s minden késedelem nélkül a folyó mentén fölfelé mentem, kikéüdelni, mi történhetett társaimmal. Vérmes reményeket nem táplálhattam reájok nézve; azonban mégis megtörténhetett, hogy egyikök a másikuk megszabadult s ha egyszer ketten összekerülhetünk, inkább lehetett a többi netalán még életben maradt bajtársnak a megmentésére gondolni.

Egész éjjel folytattam utamat. A vademberektől nem kellett félnem, minthogy széles folyó választott el tőlök; különben is, ők bizonynyal abban a hitben élhettek, hogy az evező nélkül tova siklott csónak velem kétségkívül alázuhan a mélységbe.

A nap épen kiemelkedett a kelet felé eső erdőség fölött, midőn ama fával szemközt megérkeztem, hol bajtársam lappangott a lombok közt. Tévednem lehetetlen volt. A tűz, a melynél főztünk, a gyöngye szellő folytán tovább terjedve, csaknem a partig lepörzsölte az ott elterült száraz gatz. Folyvást a legnagyobb óvatossággal haladtam előre az engem eltakaró bokrok között, miközben a köztünk előre megállapított fűtytyel adtam jelt ottlétem felől. Nagy örömemre, hasonló fűtytyel kaptam választ. Aztán újra mély csönd állt be; mi sem mutatkozott régi táborhelyünkön. Dan barátomra s az ő óvatosságára gondoltam s a sűrűből nesztelen előre hatolva, annyira kiléptem hogy ő engem megismerhessen, ha csakugyan ő volt. És valóban nem telt bele fél percz, midőn észrevettem, hogy ő, hátán a fegyverrel, a fáról lekuszik. Ő tehát az egész éjet ott töltötte s csodálatos, hogy a vademberek figyelmét ki tudta kerülni. Persze a sűrű lombok igen jó szoiigálatot tettek s a vadak, három embernyi veszteségük után nem igen törődtek a további kutatással, kivált miután a fán lappangó bajtársunk létezéséről semminemű tudomásuk sem volt.

Midőn én Dan barátomnak értésére adtam, hogy bátran átjöhet hozzám, ő tagadólág intett; ellenben oly sürgetőleg hitt át jelek által, hogy őt félreértenem épen nem lehetett. En tehát hirtelenében összekötözgettem a kezem ügyébe esett néhány galyat megsodrott fűzfavesszőkkel, hogy az ekkép rögtönzött tutaj, ha nem volt is elég arra, hogy azon átkelhessek, legalább fegyveremet s táskámat átszállíthassam a körülbelől ezer lépésnyi széles folyón. Bátran vetém magamat a vízbe. Uszni igen jól tudtam s miután az általam használt tutaj, melye magam előtt toltam, szintén segélyemre volt s az erős áramlat is emelt, a folyón való átkelés nem nagy bajjal járt.

Dan bajtársam türelmetlenül várt már s midőn végre találkoztunk, örömben alig tudott szólni. A mint először megpillantott, úgy tetszett neki, mintha a földből keltem volna ki. Sok beszélni valónk egyébiránt nem volt; nagyon is terhelé a lelkünket a *sioux*-ok által elhurezolt bajtársaink. Ha még életben maradtak, meg kellett kísérlenünk, őket a kínos haláltól megmenteni. Három társuk elvesztése még inkább fokozhatta dühöket. A mint Dan nekem elbeszélte, annyira el voltak keseredve, — ő ezt igen jól látta rejtekéből, — hogy mérgökben még az evezőlapátokat is szétforgácsolták baltáikkal, a tüzet pedig ordítóva rugdosták szét. Aztán a hátrahagyott holmikat zsákmányul ejtvén, ugyanabban az irányban távoztak, a merről jöttek, kétségkívül azért, hogy elbagyott társaikkal találkozhassanak, kik lentebb a mi fogoly társainkat őrizték. Ezekkel azután táborukba siettek, melynek füstjét Dan, szellős rejtekéből igen jól láthatá. Midőn hajnalban újra a füstöt kémlelé, az már eltűnt, — biztos jel, hogy a vadak már tovább folytatták utjokat. Felesleges óvatosság volt tehát a fán hálai meg; de ki a manó biz-

hatik a benszülöttekben, kivált ha a boszu gondolata is lelkesíti őket.

A legnagyobb baj volt az, hogy a gyomor követelni kezdte jogait. Pulykára lőni nem mertünk; pedig hát ennünk kellett, nehogy ellankadjunk a munkában, mely reánk várakozott. Szerencsére Dan néhány horogzsinórt hordozott magával; ennek alkalmazásában mind a ketten gyokorlottak voltunk s ha az a három-négy, nem épen a legizletesebb hal, a melyeket fogtunk s egy fél órával később parázson meg is süttöttünk, nem volt is inyünk szerinti, mindazáltal elég volt arra, hogy éhünket csillapítva, egy huszonnégy órára megtartsuk testünk ruganyosságát.

Igy telt el a délelőtt egy része, míg végre utra keltünk. A sioux-ok nyomait követnünk nem volt valami nehéz feladat, mert semmi okuk sem volt azt elpalástolni s mikor az elhagyott táborhelyhez érkeztünk, csak a szemünket kellett fölnyitnunk, hogy megtudjuk, a mit tudni akartunk. Meggyőződöttünk, hogy ellenségünk száma mintegy tizennégy lehetett s együtt egy vadászcapatot képeztek. Asszonyok és gyermekek nem voltak velök, miből gyanítani lehetett, hogy tulajdonképi tábor helyük egy-két napi járó földdel távolabb esik. Bajtársaink életben voltak még. Az egyik a jobb karján volt megsebesítve; a vérveszteség mellett is azonban még saját lábán járhatott. A másik semmi sérülést nem kapott s egész éjjel összekötött kézzel lábbal kellett feküdnie, míg az előbbi csupán a sérületlen karjával és lábával volt egy fához kötve, úgy látszott tehát, egyelőre kimélték őket, hogy majdan egész ünnepélyességgel végezzék ki őket, mi alkalmasint csak néhány nap múlva volt megtörténendő.

Valami nagyon messze nem haladtak még ellenségeink s miután minden nyomuk egyenes irányban vonult, meglehetősen aggodalom nélkül követhettük őket. Igy utaztunk mi egész napon át. Mértföldet mértföld után hagytunk hátra, mignem, kevéssel napkelte előtt, újra megpillanthattuk tábori tűzőknek a füstjét. Rögtön letértünk ekkor a nyomokról s nagy ivben lappangva ellenségeink körül, esti szürkület előtt egy sziklás hegylánc gerinczére értünk, melyet egy patak keskeny völgye szegélyezett. Ott fönt, hol lépteink többé semmi nyomot nem hagytak vissza, lehetett csak megközelíteni annyira a tábor, hogy azt kényelmesen megszemlélhessük.

Egy kis réten, közvetlen a patak közelében körülbelül tizennyolcz sátor volt, valamennyi megvilágítva a lobogó konyhatűz és a magasan fönnjáró hold fénye által. Először is bajtársaink hollétét kémelettük ki. Háttal egy kiszáradt fának támaszkodva, úgy ültek ott összekötve, hogy tagjaikat sem mozgathatták. Időnkint egy-egy dühöngő nő rohant feléjük, átkozódva s villogó késsel hadonászva arczuk körül. Más nők — azt hiszem, az elesettek nejei — a víz mellett ültek, gyászzenéüket ordítózva, hogy a harcosokat boszura tüzeljék. Ezek, egy nagy tűz mellett ültek körben, guggolva. A pipák gyorsan forogtak körül s ha valamelyik fölemelkedett beszélni, az épen nem azért történt, hogy társait békére hangolja. Mintegy huszan-huszonötön lehetek s kivülök legalább is ugyanannyi nő és gyermek örködött a két szerencsétlen

bajtársunk fölött. Istenemre! oly látvány volt ez, mely ugyancsak heves dobogásba hozta a szívet, kivált ha elgondoltuk, mily sors vár a foglyokra, ha őket meg nem szabadíthatjuk. S annyi örködő szem mellett csaknem lehetetlennek látszott az, hogy akár erőszakkal, akár ravasszággal sikert arathassunk. Legalább ez éjjel nem. De hát ki tudta, mit hoz a jövő nap, ha e rabló nép az ő boszu-ünnepélyéhez a holdtöltét be nem várja, mely negyvennyolcz óra múlva volt bekövetkezendő. S ha csakugyan sikerül is a megköztözötteket föloldani és tova sietni e veszélyes körből, a veszély még mindig fenyegető lehetett, mert a tisztásokon lovak legelésztek, melyek elég számmal voltak arra, hogy az egész banda lóhátról üldözhessen minket, utólérhetve, még mielőtt a Mississippig eljuthatnánk vala. A szabadulásnak asupán egy módja nyílhatott; de ez is nagyon kétes volt; mind a mellett is meg kellett kísérelnünk, habár mindannyiunk élete kockáztatásával is. Ugy tetszett nekünk, hogy mi ama patak mellett vagyunk, melynek torkolata közelében a hódok telepét fölkerestük és pálinkánkat elástuk. Számításunk szerint alig lehetett e hely 8 angol mértföldnél messzebb. Ha sejtelmünk való, akkor az utolsó remény még nincs elveszve.

Gyorsan határoztunk. Bizonyos távolságig a sziklás hegygerinczen lopódtunk tova s midőn alkalmas helyet fedeztünk föl, lementünk a patakba. Ott a víz folyásával haladtunk tovább s ez nemcsak utmutatónkul szolgált, hanem nyomainknak sem lehetett árulója.

Atletika.

— Rovatvezető: *Vermes Lajos.* —

A budapesti torna-klub november 7-én este 7 órakor kezdte meg működését az V. ker. állami főreáliskola tornatermében. Az érdeklődő tagok szép számmal jelentek meg az első órán, kikhez az egyesület derék alelnöke Goll János a következő lelkes beszédet intézte: A tornaegyletek tölgkoszorujához egy újabb levéllel járultunk, midőn egyesületünk megalakulásával a mai estén a tornázás hiveivé tényleg felcsaptunk. Nem kell járatlan utakon járnunk, mert előttünk vannak már a mintaképek: a nemzeti tornaegylet és mások, melyek zászlajára: «épség, erő, egyetértés» van felírva és melyet mi is férfias hévvel követni és szorgalmas kitartással terjeszteni törekedjünk. — Továbbá elismerését fejezi ki Brózer Mór és Pozdech Gyula uraknak, kik odaadó buzgalommal fáradoztak az egyletet a kezdet nehézségei között támogatni.

Ezután a szabadgyakorlatok és szertornázás vette kezdetét, mely meglehetősen folyt le. Tornázás után közös vacsora volt, melyen a kedélyesség nem hiányzott, valamint a szorgalmas tornázás iránt tett ígéretek száma sem és a melyhez mi részünkről csak annyit mondunk, hogy: «Ugy legyen!»

Az Achilles-egylet november 14-én házi verse nyeket tartott szép számu közönség előtt, a súlyemelés és ugrásban Vermes Lajos bajnok lett első, a gyaloglásban 6 km. távolságot Gersányi Gyula 34 perc 19 másodperc alatt tette meg. A kezdők kardvívásában Fratricsevics Péter a haladók vívásában Wenzel Lajos bajnokjelölt győzött.

Kaszás István a hirneves magyar veloczipédista a következő utjáról értesítéseket közölhetjük: november 4-én hagyta el Páris, jó kondícióban megérkezett Dieppébe, a honnét a Viktoria gőzössel hagyta el Franciaországot, 7-én Budapestre megérkezett.

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

A magyar udvartartás tényé fog válni. Az udvari személyzet egy része Gödöllőn és Budán marad állandóan. Lesz külön budai és külön gödöllői kapitány. Mindkét állásra gy-egy előkelő személy van kiszemelve.

A királyné Gödöllőn ismét lovagol. Nem sétalovaglásokat tesz mint eddig, hanem csak a lovardában végzi.

Mária Valeria főhercegnő most egy hosszabb elbeszélésen dolgozik, mit maga fog valószínűleg Karácsony estéjén felolvasni. Az elbeszélés tárgya a történetből van merítve...

Krisztina királyné és a nápolyi püspök. Alfonzo király életének utolsó heteiben a nápolyi érseknek monsignore San Felicenek a III. Károly-rend nagykeresztjét adományozta. Az egyházfejedelem köszönő levele, mely csak a napokban indult el, egyuttal az özvegy királyné részére szóló részvétnyilatkozatot is tartalmazta. Krisztina királyné e hó 2-án a következő táviratot intézte az érsekhez: «Kérem eminenciádat, könyörögje le a Mindenhatótól a szükséges erőt, hogy az engem ért súlyos csapást keresztényi megadással elviselhessem».

Gróf Károlyi Istvánról egy érdekes emlékiratot és életrajst fog írni irodalmunk egyik jelese, Borzsányi László és Ligeti Antal segédkezőjével. A mű az elhunyt nagy férfiu arczképével jelenik meg s az özvegynek lesz ajánlva.

Tisza Kálmán jubileuma képezte a mult hét legnevezetesebb eseményét. Részleteiről a napilapok hasábkot irván össze, itt mi csak röviden említjük fel, hogy ez ünnepélyben az egész ország részt vett. Azon megyékből és városokból, melyek hivatalosan nem akartak részt venni, magán küldöttségek voltak jelen. A disztrakoma és a miniszterelnök által adott bál nagyszerűen sikerültek.

Széchenyi Ödön pasa, mint újabb hírek jelentik tökéletesen jól érzi magát Konstantinápolyban. A betegségéről szóló hírek tulzottak voltak a török lapok részéről.

Egy szabad szellemü uralkodónő. Mint a Celesstial Empire jelenti, Khina császárné-regensnője, Czu-hi asszony, azt az eddigi udvari szokást, hogy neki, kihallgatások alkalmával, egy ernyő mögött kellett állania, mint nagyon terheset félrevetette, úgy hogy alattvalói ha uralkodónőjükkel beszélni akarnak, most őt szemtől szembe láthatják. Sőt a tel-éges asszony még egy lépéssel tovább is ment s a kihallgatásokat nem mint eddig mohos odor-templomban, hanem szellős és illatos kert lakában adja. Most meg épen, hogy nagymérvű kövérségén segítsen, a boxolásból és tornázásból vesz órákat. A khinaiak természetesen hangos kifejezésekkel rosszalják császárnéjuk istentelen ízelmeit és a mandarinok a megharagított istenek boszuával fenyegetik őt. A felséges asszony nevet ezeknek a fenyegetéseknek és legközelebb két cenzort, kik szemrehányásokat merészeltnek neki tenni, azonnal megfosztott hivataluktól.

IRODALOM.

A trónörökös könyve s a király. A Rudolf trónörökös közreműködésével magyar és német nyelven írt nagy mű, «Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben» első füzeté remek kiállításban megjelen. Rudolf trónörökös a szerkesztőke, Jókai Mórral és Weilen kormánytanácsossal ünnepélyesen nyújtotta át a királynak az első füzet magyar és német példányait hosszabb beszéd kíséretében. A király megindultan válaszolt, kezét nyújtva a trónörökösnek, ki azt megcsókolta.

Jókainak és Weillenek, valamint a könyv minden munkatársának a király köszönetét és elismerését fejezte ki.

«A z Osztrák-Magyar Monarchia» czimmal Rudolf trónörökös főherceg Ő fensége kezdeményezéséből és közremunkálásával megjelenő népismerető nagy vállalat I. füzeté már megjelent. A magyar kir. államnyomda kiadásában díszesen kiállított e füzet két nagy nyolczadrétalakú ívet, 32 lapot tartalmaz s művészi rajzzal ellátott zines borítékba van fűzve, melynek második lapján a füzet tartalomjegyzéke, két utolsó lapján pedig a vállalat rövid előrajza foglaltatik. A most meginduló vállalatot magától a fenséges kezdeményezőtől először vezeti be, mely tájékoztatást nyújt az olvasó közönségnek a munka céljáról és szelleméről, abban a magvas lendületes, néhol költői szárnyalású modorban, mely Rudolf trónörökös irodalmi munkáit jellemzi. A bevezetést szépen sikerült rajz előzi meg Roskovics Ignácztól, Hungária és Ausztria koronás alakjával, fölül Ő Felsége a király arcképével, mely felé két angyal babérlombot terjeszt. Magát a trónörökös bevezető cikkét, mely végig vezeti az olvasót a monarchia mindkét országának különböző vidékeire, a cikk tartalmának megfelelő s azt nyomon kísérő szellemes felfogású gazdag szélrajzok díszítik Rumpler Ferencz művészi ónjából. Majd a monarchia hegy- és vízrajzi leírása indul meg Szoklar Károly vezérőrnagytól, alegorikus bekezdő képpel Trentin Angelótól s a szövegben a monarchia legnagyobb hegyének, az Ortlernek rajzával Lichtenfels Edétől. E füzet a «Bevezető kötet első füzeté» s ára 30 krajczár. A munka terjesztésével a Róvai testvérek budapesti könyvkereskedése van megbízva, s az egy s füzetek minden hazai könyvtárnál kaphatók.

Az «Üstökös» második mutatvány-száma, mely ép most jelent meg, még sokkal gazdagabb és sokkal lényesebb, mint a múlt heti. Hét kitűnő művésztől van benne számtalan szebbnél szebb rajz, s tartalma is mindinkább közeledik ama tökéletesség felé, melyet céljául kitűzött, kerülve minden aktuális politikai éleződést s csupán mulattatásra törekedve. Ha ez a szép haladás így tart tovább is, akkor az Üstökös minden száma egy-egy kellemes meglepetés lesz az olvasó-közönségre nézve. Így, az üstökös ily törekvés mellett méltán beválik a magyar család igazi mulattató-járak. Ára egy évre 8 frt.

ORSZÁG-VILÁG.

Mibe kerül a mi diplomacziánk? Az osztrák-magyar külügyminiszter illetményei évenként 45,600 frtra rugnak; annál sokkal tetemesebb összegek vannak előirányozva a külföldi osztrák-magyar képviselők fejéinek. Így Angliában székelő nagykövetségünknek 8400 frt évi fizetése, 51,700 forint pótléka és 21,000 frt lakáspénze van, a mi összesen 81,100 frtra rug. Ez a magában véve elég tetemes összeg azonban korántsem képes fedezni azokat a kiadásokat, melyeket képviselőnk az angol udvarnál tenni kénytelen. Párisi és pétervári képviselőink egyenként 78,100 frt évi járulékot huznak. A dotáció nagyságát illetőleg Berlin negyedik helyen áll; az itteni nagyköveti állomás ugyanis 58,000 frttal, a római 56,800, a konstantinápolyi 39,000 frttal van dotálva. A szentszék melletti képviselőnk évi dotációja 36,900 frt, a spanyolországé 29,000; ezután következik Kína, Japán és Sziam 26,000 frttal, Perzsia 21,000 frttal Románia 10,000 frttal stb. Legolcsóbb a portugáliai követségi állás 9000, és a württembergi 8400 frttal. A kis Montenegró 18,700 frttal szerepel. Ausztria Magyarország diplomáciai képviselőinek

összes költségei 951,500 frtra rugnak. Teljesség okáért még megemlítjük, hogy a konzuli hivatalok évenként 816,400 frtba kerülnek. A következő összehasonlítás megmutatja, hogy a mi képviselőink egyéb államokéihoz viszonyítva miképen dotáltak: Ausztria-Magyarországnak athéni követsége évenként 41,500 frankkal dotáltak; Angliának ugyancsak athéni követsége 100,000, a francia 65,000, a orosz 85,000, az amerikai 75,000, a török 70,000 az olasz és német pedig 56,000 frankkal van dotálva.

A szerb-bolgár háború. Mind a szerb, mind a bolgár táborban a fegyverszünet alatt folytatják az újabb hadi készüléteket. A szerb és a bolgár tulbecsüli saját erejét és a háború folytatásától nagy eredményeket vár. Harcias a hangulat mindkét részen. Alexinác és Djunisz magaslatain lázas sietséggel emelnek sáncokat a szerbek. El vannak készülve, hogy ugyane helyeket, melyeket csak néhány évvel áztattak vérrel, ismét hadi tettek színhelyévé tegyék. Pedig e helyek az ország szívének képezik már, és igen szomorú emlékek fűződnek hozzá még a szerb-török háborúból. Szegény szerbek. Még csak alig hozták hírül, hogy a második készütséget behívták, már a harmadikat is emlegetik. Ez már a végső szükségletet jelenti. Ekkor már a nagyapa fiaival, unokáival áll a harc mezején. Egy ország, mely alig számlál 1.900,000 lelket, 120,000 katonát állít a harc mezejére, miután egy hét alatt egy negyedrésze pusztult el hadserege virágából.

Magyarok Kelet-Indiában. Hazánkfiai közül jelenleg sokan vannak holland katonai szolgálatban Kelet-Indiában és a hozzátartozó szigeteken. Így a többiek közt három magyar orvos is van holland szolgálatban, dr. Mácsik Gyula, a ki 9-10 év előtt ment ki, s nemcsak tekintélyes állásra, hanem szép vagyona is tett szert; a távolban sem feledkezett meg hazájáról s már több ízben küldött a nemzeti múzeumnak igen becses gyűjteményeket. Továbbá Posevitz Tivadar, kinek Borneo szigetén van állandó tartózkodási helye, a nyáron hazajött az országos kiállítás megtekintése végett s most nem tudta magát elhatározni, hogy visszatérjen-e állomására vagy idehaza telepedjék le. Posevitz különben szabad óráiban geológiával foglalkozik, Borneo szigetének több pontját átkutatta s ide vonatkozó dolgozatait mindig a magyar földtani intézet évkönyveiben tette közzé, melynek tisztviselőivel állandó levelezésben állott. A harmadik dr. Albrecht, akiről ez idő szerint bővebb adatokat nem tudnak. Ugyancsak holland szolgálatban, Jáva szigetén, él már 16 év óta Hegedüs Jenő hazánfia, mint a topografiai felvételek főmérnöke Hegedüs élő tanúja volt pár év előtt Jáva szigetén a Krakatau vulkán borzasztó kitérésének, melyről később a magyarhoni földtani intézetben előadást is tartott. Legújabbán pedig dr. Ujlaki Soma fővárosi gyakorló orvos lépett holland szolgálatba s nemsokára el fog utazni Batáviába.

NŐVILÁG.

Natalia királyné ruhái. Mint minden évben, az idén is megjelent Belgrádban egy párisi divatkereskedő ügynöke, hogy átvegye a királyné megrendeléseit a téli saisonra. A királyasszony rendelt is több utcai és bál ruhát, de legutóbb távirat érkezett a párisi céghez, mellyel azt kérték a királyné nevében, hogy csak az utcai ruhákat készítsék el. A cég visszasürgönyözött, vajjon visszavontnak tekintse-e a bál ruhákra adott megrendelést, mire azt a választ kapta, hogy «ő fensége most nincs abban a hangulatban, hogy tolettekre gondoljon».

Miként jött a halál. Erzsébet romániai királyné a napokban boudoirjában asztala mellett tilt; egyszerre azt jelentették neki, hogy első udvarhölgye Romalo kisasszony, eléje óhajt bocsátatni. A leány zokogva rogyott urnője lábaihoz és azt mondta: «Haldokló anyámnak elmondtam felséged legújabb meséjét: «Miként jött a halál», és ma midőn az agg asszony a tulvilág küszöbén áll, folytonosan azt az óhajtást fejezi ki, hogy ezt a mesét Carmen Sylva szájából hallja». A királyné fölemelkedett és elisietett az udvarhölgy lakására. A betegszobába érve, elővett egy füzetet és halk hangon kezdte meséjét fölolvadni. A királyné egyszerre egy pillantást vetett a betegre, ijedten összereszt és karját szeretetteljesen a remegő leányra téve, azt mondta: «Már most ő nálamnál jobban tudja, hogy miként jött a halál; ne zavarjuk nyugalmát». A felséges asszony enyhén leszorította a halott megüvegesedett szemének pilláit. Aztán kivezette a síró leányt a halottas szobából.

ELJEGYZÉS és HÁZASSÁG.

Lendvay Miklós Temes megye aljegyzője s a Délmagy. L. főmunkatársa eljegyezte Temesvárott Magyar Lina urhölgyet. — Kovács István mőcsi kir. albiró eljegyezte Mayr János mőcsi szolgabíró leányát, Emiliát. — Dr. Gervay Béla, ügyvéd és tartalékos huszártiszt Pozsonyban, jegyet váltott Forinyák Gyula tábornok leányával, Ilonával. — Kovácsik tótkomlósi tanító eljegyezte Horváth Irént. — Dr. Plopu György aradi ügyvédjelölt eljegyezte Tamasdán Döme kurtiesi földbirtokos leányát Szilviát. — Diósy Mártonnak, a Londoni magyarok nesztorának leányát, Klárát, e hónap 1-én vezette oltárhoz a lancaster-gatei Christchurchben Jules Prevét francia nagygyáros. A násznép között szép számmal voltak magyarok s az örömteljes napra sok üdvözlés érkezett Magyarországból, hol a menyasszony atyjának, ki még régi gárdabeli hírlapíró s a szabadságharc alatt Kossuthnak titkára volt, mai napig sok tisztelője és barátja van.

HALÁLOZÁSOK.

Id. Czimmermann Antal, a VII. ker. Hermina-mezei (városligeti) iskola igazgatójának Czimmermann Antalnak édesatyja, e hó 1-én, élte 73-ik évében elhunyt. — Voncesina Iván, a horvát közigazgatás közoktatásügyi osztályának főnöke elhunyt Zágrában. Régóta betegeskedett s halála nem lepte meg ismerőseit. Alig volt ötven éves s nevét az első horvát kiegyezés megkötése után kezdtek emlegetni. Egyik szövívője és agitátora volt annak az ellenzéknek, mely Rauch báró, az akkori bán működése ellen s az unionista párt hatalmának megtörésére alakult. — Gorove Konstantia kisasszony élete 69. évében meghalt. A Noszty, Gorove és Bicskey családokat mélyen sujtja a kiváló nő halála. — Ordódi és alsó-lieszkői Ordódy Antónia urhölgy élete 70-ik évében elhunyt Nagymálason. — Özv. Szathmáry Györgyné, Kolozsvári Borbála, élete 83-ik évében Kolozsvártt elhunyt. — Perényi Perényi Rudolf báró, ugocsa megyei közigazgatási bizottsági tag, élte 26-ik évében Nagyszőlősen elhunyt. — Deskó Péter, 1848-49-iki és m. kir. nyugdíjas honvéd huszárfőhadnagy élte 68-ik évében Ungvártt elhunyt. — B. Kádán Nándor, Szatmár város köztisztviselője álló polgára elhunyt. — Körözi Miklós, m. kir. honvédszázados, életének 39-ik évében Nagy-Szebenben elhunyt. — Csiki Viktor öt havi szenvedés után elhunyt Marosvásárhelyt. — Bouley, a párisi tudományos akadémia elnöke meghalt.

Kiadótulajdonos: Gr. Kreith Béla.